

A SOPRONBAN MŰKÖDŐ
ERDÉSZETI INTÉZMÉNYEK
RÖVID ISMERTETŐJE

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖZGYŰLESENEK KIADVÁNYA

1966

A SOPRONBAN MŰKÖDŐ ERDÉSZETI INTÉZMÉNYEK RÖVID ISMERTETŐJE

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA

1284 / 2019

11/2.

1851
/ 1866
OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2019

ÁZ ÓRSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖZGYŰLESENEK KIADVÁNYA

1966

Országos Erdészeti
Könyvtár

TARTALOMJEGYZÉK

Az Erdészeti és Faipari Egyetem ismertetése (<i>Dr. Igmándy Zoltán</i>)	— — — — —	3
Az Erdészeti Technikum ismertetése (<i>Dr. Tuskó László</i>)	— —	19
Az Erdészeti Tudományos Intézet Alpokaljai Kísérleti Állomásának ismertetése (<i>Dr. Márkus László</i>)	— — — —	27
A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság ismertetése (<i>Kossow József</i>)	— — — — —	35

Fk.: Eéky Albert

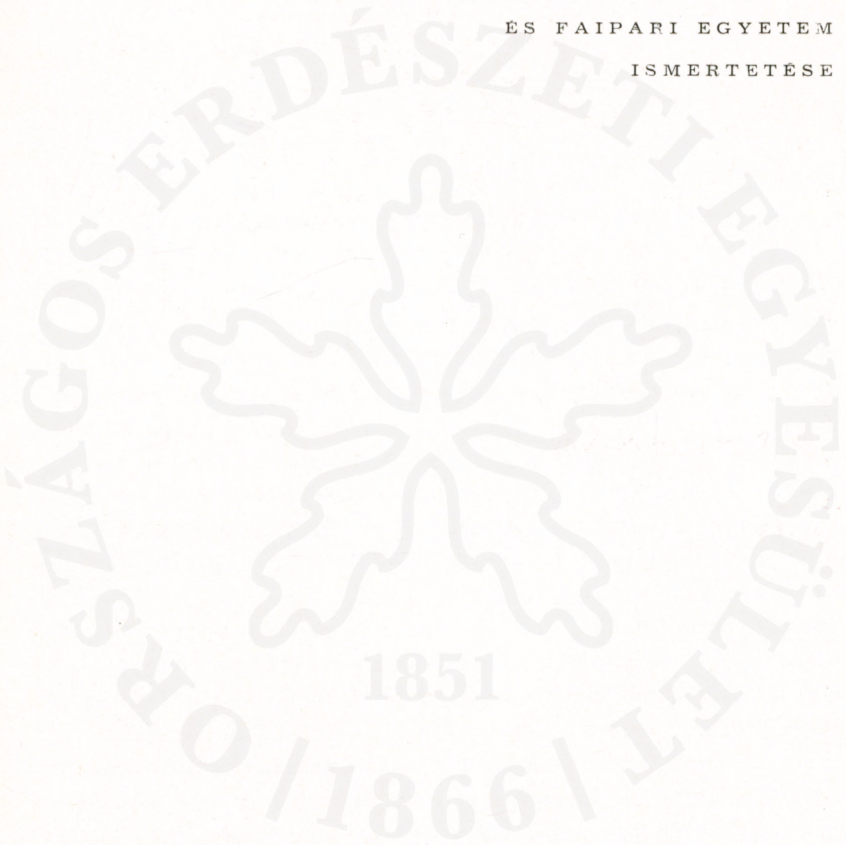
66.7397 Győr-Sopron megyei nyomda, 1. tel., Sopron

Dr. Igmándy Zoltán

AZ ERDÉSZETI

ES FAIPARI EGYETEM

ISMERTETÉSE

AZ ERDÉSZETI ÉS FAIPARI EGYETEM ISMERTETÉSE

Írta: Dr. Igmándy Zoltán

1. Az erdészeti és faipari felsőoktatás hazánkban

Hazánkban a felsőfokú szakoktatás – egészen a századfordulóig – a hasonló szintű bányászati és kohászati szakoktatással kapcsolódott össze. Ennek a kapcsolatnak évszázadokra visszanyúló gazdaságtörténeti előzménye az volt, hogy az erdőgazdálkodás a nagy faanyagfogyasztó bányák és kohók mellett fejlődött ki a XV. században. Az erdészeti ismeretek oktatása is a selmecbányai bányatiszt-képző, majd az ebből fokozatosan kifejlődő *Bányászati Akadémián* indult meg (1758). Ez a szoros kapcsolat a magyarázata annak is, hogy az 1808-ban alapított *Erdészeti Tanintézetet* – amely Alma Materünk őse volt – Selmecbányán, a *Bányászati Akadémia* mellett helyezték el. Később az Erdészeti Tanintézet egyesült a Bányászati Akadémiával „*Bányászati és Erdészeti Akadémia*” néven (1846). Mindkét elődintézményünkben egészen 1867-ig német volt a tanítás nyelve, hiszen ezek nem Magyarország, hanem a Habsburg-birodalom erdész szakképzésének voltak jelentős iskolái.

1867-ben a német előadási nyelvet a magyar váltotta fel. Ettől az időponttól az Akadémia csak magyar állami intézmény. A nagy változás természetesen azt is eredményezte, hogy az idegen hallgatók – akiknek az aránya majdnem 50 % volt – elmaradtak Selmecről. A kibontakozó kapitalizmusban azonban jóval több műszaki szakemberre volt szükség, így ez a változás nem jelentett visszafejlődést az Akadémia életében.

1872-ben az addig 3 éves erdészeti képzés mellett megindul az erdőmérnök-képzés is. Ennek időtartama már 4 év. 1904-ben a két képzési formát összevonják egységes erdőmérnöki tagozatban. Megváltozik az Akadémia címe is: „*M. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola*”.

Az 1867-től a századfordulóig terjedő időszak a magyar erdészeti szakoktatás, a magyar erdészeti szaknyelv, az alapvető erdészeti irodalom, és az erdészeti kutatásügy megteremtésének hősi korszaka. Ebben nagy szerepet játszottak az akadémia nagynevű tanárai: *Lázár Jakab* (1824–1895), *Wágner Károly* (1830–1879), *Illés Nándor* (1836–1907), *Fekete Lajos* (1837–1917), *Sóltz Gyula* (1837–1907), *Szécsi Zsigmond* (1841–1895), *Vadas Jenő* (1857–1922), és még többen mások. Ez alatt az idő alatt fejlődött ki a felsőfokú erdészeti szakképzésnek, az erdőmérnök-képzésnek az a rendszere, amely mai oktatásunknak is az alapja.

Az első világháború után, a trianoni békeszerződés értelmében, az ország északi részével együtt Selmecbányát is Csehszlovákiához csatolták. A Főiskola Sopronban talált új otthonra (1919), ahol a Tanácsköztársaság helyi direktóriuma biztosított egyelőre ideiglenes helyet az intézménynek, ezt követően pedig a volt katonai főreáliskola épületeiben rendezkedik be véglegesen a Főiskola.

A két világháború közötti időben több jelentős szervezeti változás történt. 1923-ban eltörölték az 1846 óta érvényben volt államvizsga rendszert és az oklevél kiadásának jogával is felruházzák a Főiskolát. 1931-ben Alma Materünk megkapta a doktorrá avatás és magántanárrá való képesítés jogát. 1934-ben pedig a főiskolát mint kart (*Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar*) a budapesti, József Nándor nevét viselő *Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem*hez csatolták. Ebben a szervezetben érte Alma Materünket a második világháború szörnyű pusztítása.

A Szovjetunió elleni háború utolsó mozzanataként, hasonlóan mint a többi hazai egyetemet, Karunkat is Németországba akarták kitelepíteni. Ezt az intézkedést csak a professzori kar egységes ellenállása és a szovjet csapatok gyors előretörése hiúsította meg. Hazánk csaknem egész területét felszabadítva, a szovjet csapatok 1945. április 1-én vonultak be Sopronba.

Wagner Károly (1830—1879) szobra a Botanikus Kertben

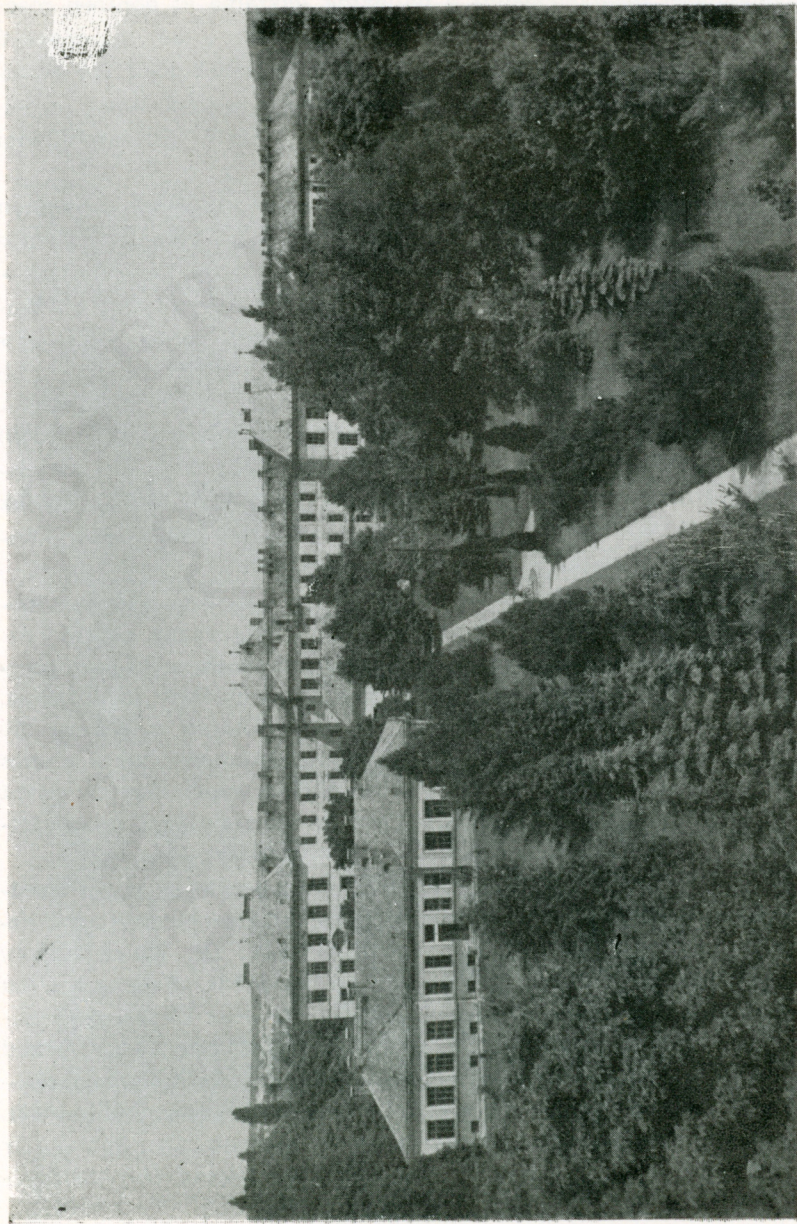
Hazánk felszabadulása véget vetett a nagytőkések és nagybirtokosok uralmának és meghozta a dolgozó nép szabadságát. Ezzel olyan történelmi változások vették kezdetüket, amelyek példa nélkül állanak hazánk politikai, gazdasági és kulturális fejlődésében. A felszabadulás első napjaiban végrehajtott földreform például állami tulajdonba juttatta az erdők túlnyomó többségét, és ezzel biztosította az erdőgazdálkodás gyors fejlesztésének alapvető feltételeit.

A felszabadulást követően, különösen pedig miután a munkásparaszt demokratikus diktatúrát proletárdiktatúra váltotta fel hazánkban (1948) döntő jelentőségű szervezeti átalakulás következett be a soproni karon és alapvető változások az oktatásban. 1949-ben a bánya- és kohómérnöki osztályt az újonnan alapított miskolci *Nehézipari Műszaki Egyetem*hez csatolták. Az Erdőmérnöki osztály rövid ideig még a *Budapesti Műszaki Egyetem* keretében maradt. 1950-ben azonban már mint *Erdőmérnöki Kart* a Földművelésügyi Minisztérium főhatósága alá tartozó *Agrártudományi Egyetem*hez csatolták. 1952-ben kivált az Agráregyetemből és *Erdőmérnöki Főiskola* névvel, egyetemi jellegű felsőoktatási intézményként végezte munkáját 1962-ig. Ebben a szervezeti formában indult meg a faipari mérnökképzés. Az új szak felállítására vonatkozó főhatósági rendelet alapján (1956) az 1956/57. tanévben kezdődött meg a faipari mérnökök oktatása Alma Materünkben.

1962-ben a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 22. sz. törvényerejű rendeletével megadta az egyetemi rang mellé az egyetemi címet is. 1962. szeptember 1-től Alma Materünk új címe: *Erdészeti és Faipari Egyetem*, amelynek keretébe két kar, az *Erdőmérnöki- és Faipari Mérnöki Kar* tartozik.

A hazánkban végbemenő kulturális forradalom során az alábbi alapvető változások következtek be jogelőd intézményeinkben az oktatás területén:

Az 1952/53. tanévben az addigi mellett új képzési forma indult meg: a *levelező oktatás*. Ezzel lehetővé vált a különböző, irányító munkakörben dolgozók egyetemi képzése a termelőmunkától való elszakadás nélkül. Ettől kezdve két tagozaton (rendes és levelező) történik a mérnökképzés egyetemünkön.

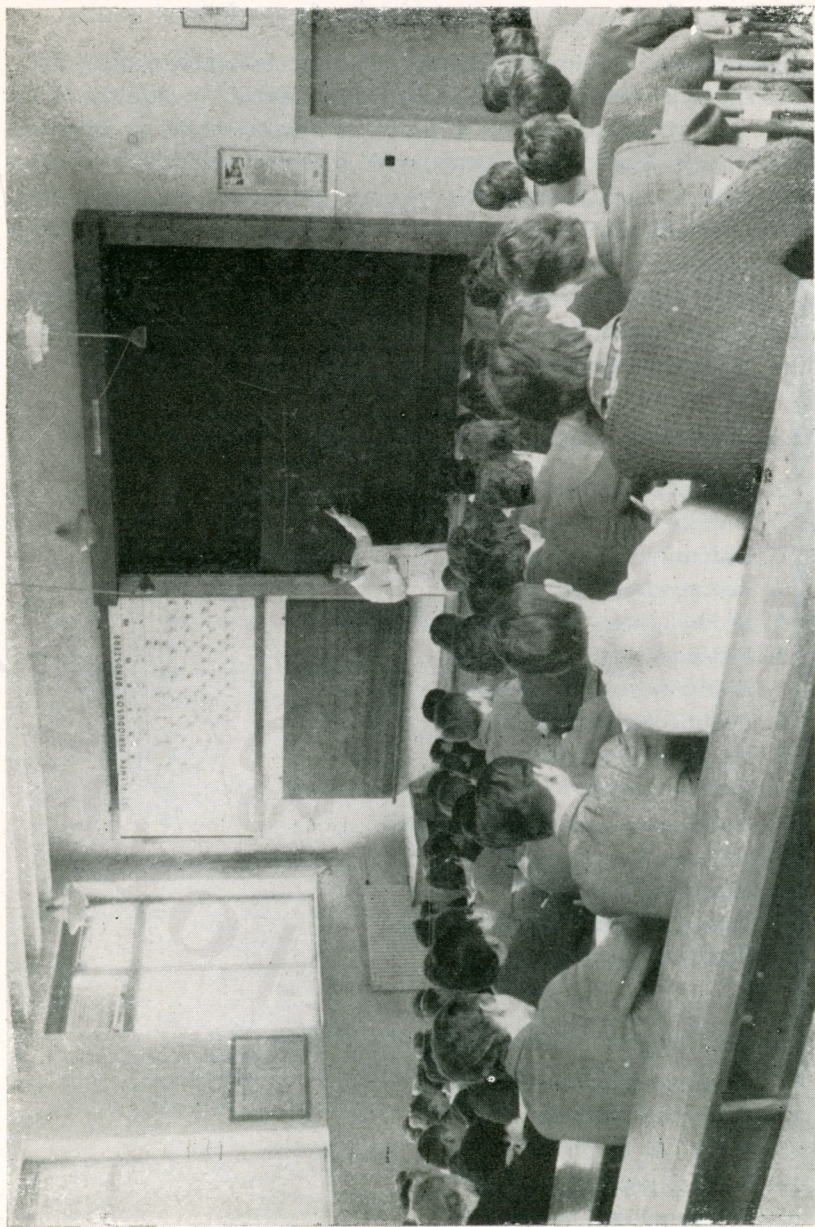
Az Egyetem épületei

Jelentősen megnövekedett a hallgatók létszáma és döntően megváltozott szociális összetétele. A létszám, amely a két világháború között átlagosan 80–90 fő volt, többszörösére emelkedett (20 év átlagában 430 fő). A munkás és parasztfiatalok aránya, amely a felszabadulás előtt 3 0/0 körül volt, rövidesen elérte, sőt meghaladta az 50 0/0-ot. Megnyílt az egyetem kapuja a nők előtt is.

A hallgatóság szociális összetételének gyökeres változását nyomon követte a tandíj, vizsgadíjak stb. rendezése és a *hallgatók* jelentős mértékű *anyagi támogatása* (tanulmányi ösztöndíj, szociális támogatás stb.). A kitűnő, jeles és jó előmenetelű hallgatók teljes tandíjmentességet kapnak. Az egy főre jutó állami támogatás átlagos havi összege az 1951/52. tanévben 310 Ft, míg 1964/65-ben már több mint 500 Ft volt. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt kormány-nak a *társadalmi tanulmányi ösztöndíjakról* hozott rendelete (1959) is elősegíti azt, hogy a hallgatók anyagi gondok nélkül folytathassák tanulmányaikat. Az 1965/66-os tanévben a rendes hallgatók csaknem 40 0/0-a részesült társadalmi tanulmányi ösztöndíjban. Ennek egy főre eső átlagos összege 650 Ft volt.

A kulturális forradalom az *oktatásban* is alapvető változást hozott. A marxizmus-leninizmus tudományos világnézetét oktató tanszéken kívül a tudományág rohamos fejlődésének, a faipari mérnökképzés megindításának megfelelően új tanszékek felállítására, új tantárgyak bevezetésére került sor. Megváltozott a képzési idő és az oklevél megszerzésének módja is. A tanulmányi idő a rendes tagozaton 5, a levelezőn pedig 6 év, amelynek végén diplomatervet készít a hallgató és államvizsgán tesz tanúbizonyságot felkészültségéről.

Az oktató-nevelő és a tudományos munka területén kiváló eredményeket ért el évtizedes munkásságával számos elhunyt professzorunk, akiknek emlékét kegyelettel őrizzük: *Dr. Walek Károly* (1878–1950), *Dr. Romwalter Alfréd* (1890–1954), *Boleman Géza* (1876–1961), a Bánya-, Kohó és Erdőmérnöki Kar alaptárgyait oktató professzorok, *Modrovich Ferenc* (1887–1947), *Dr. Fehér Dániel* (1890–1955), *Dr. Botvay Károly* (1897–1958), *Dr. Roth Gyula* (1873–1961), *Dr. Fekete Zoltán* (1877–1962), *Lessenyi Ferenc* (1887–1962), *Dr. Sébor János* (1890–1965) erdész professzorok. *Dr. Romwalter Alfrédot* és *Dr. Roth Gyulát* az alkotó munka legnagyobb elismerését kifejező Kossuth-díjjal tüntette ki kormányunk,

Eelőadás matematikából

2. Az Egyetem szervezeti felépítése és tanulmányi rendje

Egyetemünk a földművelésügyi miniszter felügyelete alatt áll.

Az egyetem vezetője a rektor, akit munkájában az oktatási és tudományos rektorhelyettesek, a gazdasági főigazgató és az Egyetemi Tanács segít. Munkájában támogatják a rektort ezenkívül az egyetemi párt és tömegszervezetek vezetői, elsősorban a Magyar Szocialista Munkáspárt szervezetének titkára, a Szakszervezeti Bizottság elnöke és a Kommunista Ifjúsági Szövetség titkára.

A karok vezetői a dékánok, tanácsadó szerveik a Kari Tanácsok, amelyeknek tagjai közé a karok tanszékvezető oktatói, továbbá a párt- és tömegszervezetek küldöttei tartoznak.

Az Erdőmérnöki Karnak 15 tanszéke van:

1. Erdőhasználati tanszék
2. Erdészeti szállítástani tanszék
3. Erdőműveléstani tanszék
4. Erdőrendezéstani tanszék
5. Erdőtelepítés- és fásítástani tanszék
6. Erdészeti géptani tanszék
7. Erdővédelemtani tanszék
8. Földméréstani tanszék
9. Idegennyelvű lektorátus
10. Kémia tanszék
11. Marxizmus-leninizmus tanszék
12. Matematikai tanszék
13. Növénytani tanszék
14. Termőhelyismerettani tanszék
15. Üzemtani tanszék

A Faipari Mérnöki Karhoz 9 tanszék tartozik:

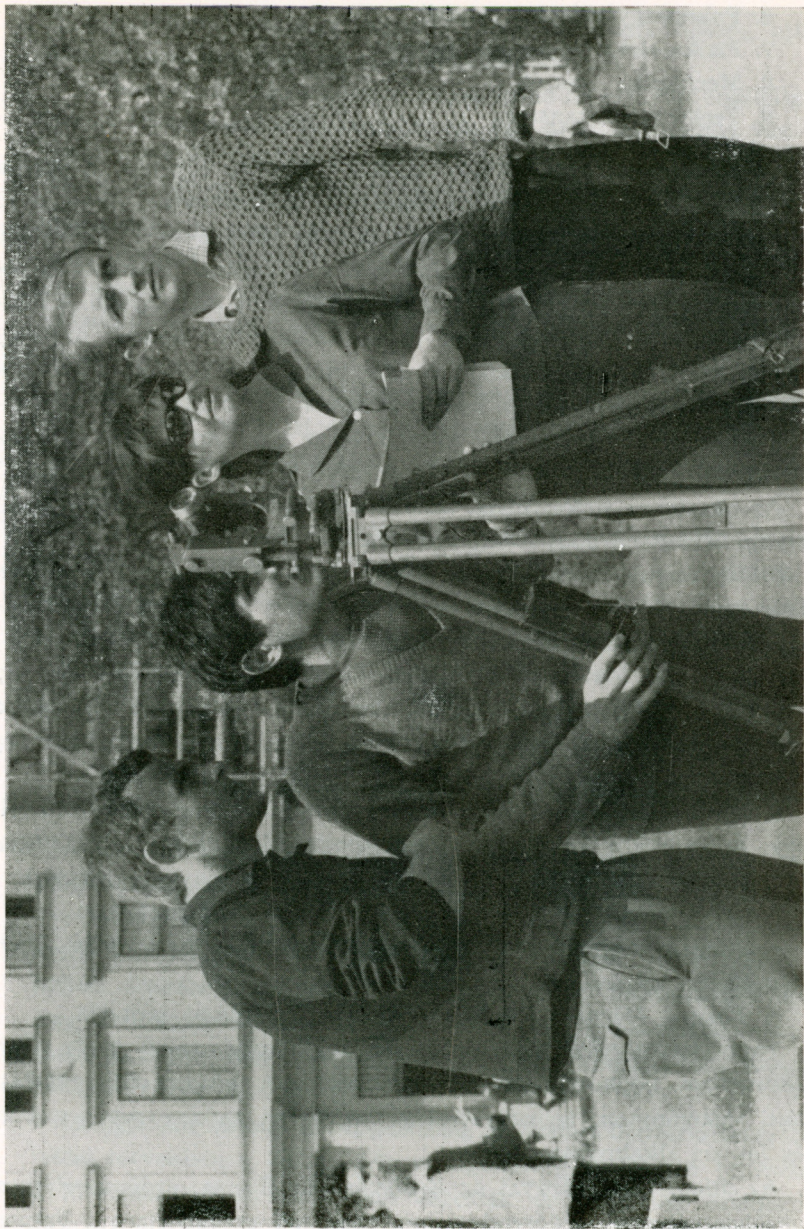
1. Ábrázoló geometriai tanszék
2. Építéstani tanszék
3. Bútor- és épületasztalosipari tanszék
4. Faipari géptani tanszék
5. Fatechnológiai tanszék

Sorsz.	A tantárgy megnevezése	Heti óraszám — előadás és gyakorlat — évfolyamonként és félévenként									
		I.		II.		III.		IV.		V.	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy
1.	Politikai gazdaságtan I—IV.	1	1	1	1	1	1	1			
2.	Filozófia						2	1	2	1	
3.	Tud. szocializmus I—II.							2	1	2	
4.	Orosz nyelv I—IV.	2	2	2	2						
5.	Német nyelv I—IV.					2	2	2	2		
6.	Testnevelés	1	1	1	1						
7.	Matematika I—II.	4	4	4	4						
8.	Ábrázoló geometria	3	4	3	3						
9.	Ált. és szervetlen kémia	3	3								
10.	Szerves kémia			3	2						
11.	Geológia	2	1								
12.	Éghajlatlan		2								
13.	Általános növénytan	3	3								
14.	Növényélettan			3	2						
15.	Fizika I—II.			3	2	3	2				
16.	Műszaki rajz					3	3				
17.	Biokémia					2	2				
18.	Erdészeti talajtan I—II.					2	3	4	4		
19.	Mikrobiológia					2	1				
20.	Növényrendszertan I—II.					1	4	2	4		
21.	Mechanika I—II.					3	3	4	3		
22.	Dendrometria							3	3		
23.	Elektrotechnika							3	3		
24.	Erdészeti állattan I—II.							3	2	2	
25.	Erdészeti földméréstan I—II.							3	4	3	
26.	Általános géptan							3	4		
27.	Erdészeti gépek								4	4	
28.	Erdőműveléstan							3	4	3	
29.	Vadászat- és fegyvertan							2			
30.	Faanyagismeret							2	2		
31.	Erdőtelepítéstan I—II.								2	3	
32.	Erdőrendezéstan									3	
33.	Erdészeti növénykórtan								2	2	
34.	Erdővédelemtan								3	2	
35.	Fotogrammetria								2	3	
36.	Erd. növénynemesítéstan								2	1	
37.	Erdőhasználatlan								3	3	
38.	Erdészeti szállítástan I—II.								2	2	
39.	Erd. vízgazdálkodástan									4	
40.	Fntechológia									3	
41.	Mezőgazdasági alapismeretek									2	
42.	Építési anyagok és szerkezetek								4	2	
43.	Erdészeti épületek									2	
44.	Erdészeti gazdaságtan I—II.								3	3	
45.	Erdészeti jog								3	4	
46.	Könyvitelstan									2	
47.	Erd. gazdaságföldrajz									2	
48.	Vad- és halgazdálkodástan									2	
49.	Biztonságtechnika									2	
50.	Diplomamunka									4	
										6	

Sorsz.	A tantárgy megnevezése	Heti óraszám — előadás és gyakorlat — évfolyamonként és félévenként												
		I.		II.		III.		IV.		V.				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
		E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy	E Gy			
1.	Politikai gazdaságtan I—IV.	1	1	1	1	1	1	1						
2.	Filozófia I—II.						2	1	2	1				
3.	Tud. szocializmus I—II.								2	1	2	1		
4.	Orosz nyelv I—IV.	2	2	2	2									
5.	Német nyelv I—IV.						2	2	2	2				
6.	Testnevelés	1	1	1	1									
7.	Ábrázoló geometria I—II.	3	4	3	3									
8.	Matematika I—III.	4	4	4	4	2	2							
9.	Általános növénytan	2	2	2	4									
10.	Ált. és szerves kémia	3	3											
11.	Szerves kémia			3	3									
12.	Szabadkézi-rajz	4												
13.	Géprajz		1	2	2	4								
14.	Faipari műhelygyakorlat					2	2	2	2					
15.	Fizika I—II.			4	3	4	2							
16.	Mechanika I—III.			3	3	4	3	3	3					
17.	Faip. gyártmánytervezés tan			2	3	2	3							
18.	Fémtechnológia				3	3								
19.	Faanyagismeret tan I—II.				3	2	3	4						
20.	Elektrotechnika I—II.					3	3	2	3					
21.	Gépelemek I—II.					3	3	4	3					
22.	Faanyagvédelem tan					2	2							
23.	Erőgépek							3	1					
24.	Faip. kémiai technológia I—II.							2	2	3	3			
25.	Faipari géptan I—III.							2	2	3	2	2	2	
26.	Faip. anyagszállítástan I—II.							3	3	3	3			
27.	Építési anyagok és szerkezetek								4	2	2	3		
28.	Fűrészteleptan								3	2				
29.	Szárítás és gőzölés								2	2				
30.	Lemezgyártástan									2	3			
31.	Farostlemezgyártástan									3	2			
32.	Bűtor, ajtó- és ablakgyártástan									4	4	3	2	
33.	Forgácslapgyártástan										4	2		
34.	Faipari üzemek épületei										3	3		
35.	Különleges faip. technológia										2	2	4	2
36.	Faipari automatika I—II.										3	1	2	1
37.	Ipar és üzemgazdaságtan									2	4	3	3	2
38.	Jogi ismeretek											2		
39.	Bűtorstílustan												2	1
40.	Elektronika alapjai												2	
41.	Biztonságtechnika												2	1
42.	Kötelező szabadon választott tárgy									1	1			
43.	Diplomamunka												4	10

Földmérési gyakorlat

6. Falemezgyártástani tanszék
7. Fizika-elektrotechnikai tanszék
8. Mechanika tanszék
9. Testnevelési tanszék.

Az oktató-nevelő és kutató munkát segíti az egyetem *Központi Könyvtára*. Jellemét tekintve tudományos szakkönyvtár, amely több mint 190 éves múltra tekint vissza. Itt van elhelyezve a bányászati, kohászati és erdészeti szakoktatás közös anyagából létesített felbecsülhetetlen értékű műemlékkönyvtár erdészeti szakanyaga. A Központi Könyvtár állománya, a műemlékkönyvtár nélkül, mintegy 75 000 kötet. Fontos feladata a könyvtárnak a külföldi cserekapcsolatok megszervezése és lebonyolítása is. Öt világrész 33 államának mintegy 150 intézetébe juttatja el az egyetem tudományos kiadványait. Állandó kiadványa az „Erdészeti- és Faipari Lapszemle”.

Az oktató és tudományos kutató munka fontos szerve a *Tanulmányi Állami Erdőgazdaság* (ismertetését lásd ott).

Az egyetemen folyó oktatás célja olyan szakemberek képzése, akik tanulmányaik elvégzése után képesek a szocialista erdőgazdasággal, illetve faiparral kapcsolatos mérnöki feladatok ellátására.

Az egyetem erdőmérnöki, illetve faipari mérnöki oklevelet ad azoknak a hallgatóknak, akik tanulmányaikat sikeresen befejezték, diplomamunkájukat megvédték, és az Állami Vizsgáztató Bizottság előtt sikeres államvizsgát tettek.

A tanulmányi idő a rendes tagozaton mindkét karon 5 év (10 félév). A hallgatók tanulmányi eredményeikről minden félév végén beszámolnak. Ez kollokvium vagy szigorlat formájában történik.

Az *Erdőmérnöki Kar tanmenetét* az 1. táblázat mutatja.

Fakultatív tárgyak: marxista esztétika alapjai, angol nyelv, fényképezéstan, gépkocsi ismeretek.

A *Faipari Mérnöki Kar tanmenetét* a 2. táblázat mutatja.

Fakultatív tárgyak: marxista esztétika alapjai, angol nyelv, fényképezéstan, gépkocsi ismeretek, csónaképítés, bútordíszítő gyártástan, szabványtan, faipari szárítók tervezése, műanyagok ismerete és faipari alkalmazása.

Az *államvizsga* tárgyai az Erdőmérnöki Karon: erdőműveléstan, erdőhasználat, erdőrendezéstan, erdészeti gazdaságtan; a Faipari

Mérnöki Karon: faipari géptan, lemezgyártástan, bútór-, ajtó- és ablakgyártástan, ipar- és üzemgazdaságtan.

A felsorolt tanrendi elfoglaltságon kívül az erdőmérnökhallgatóknak a félév végén több tárgyból kb. egy hetes gyakorlata van. A faipari mérnökhallgatók pedig műhelygyakorlatokon vesznek részt. Mindkét kar hallgatói nyáron egy hónapos üzemi gyakorlaton vesznek részt.

A levelező tagozaton mindkét karon a tanulmányi idő 6 év. A tantárgyak, a vizsgarend, a diplomaterv-készítés és megvédés, valamint az államvizsga kötelezettség ugyanaz, mint a rendes tagozaton.

A levelező hallgatók félévenként kétszer egy-egy hetes konferencián vesznek részt. Itt a tananyag legfontosabb részeinek feldolgozása konzultáció formájában történik. A konferenciákat mindkét karon munkagyakorlatok egészítik ki.

Az oktatást egyetemünkön jól felszerelt hallgatósági laboratóriumok, gyűjtemények, tanműhelyek segítik elő. A növénytan oktatásának fontos eszköze a Botanikus Kert, amely körülöleli az egyetem épületeit. Területe 15 ha, állománya mintegy 1200 fás- és 600 lágyszárú növényfaj. A Botanikus Kerthez 300 m² alapterületű üvegház tartozik.

3. Tudományos munka az Egyetemen

A tudományos munka jelentősége, intenzitása és szervezettsége a felszabadulás után alapvetően megváltozott felsőoktatási intézményeinkben, így egyetemünkön is. A kutató munka elválaszthatatlanul összeforrt az oktató-nevelő tevékenységgel. Az egyetemi oktatótól szakterületén számottevő tudományos munkásságot kíván meg a tárgyak magasszínvonalú oktatása, a gyakorlattal való állandó kapcsolat biztosítása és tudományága fejlesztésének hivatásából eredő feladata.

Az egyetem oktatói a népgazdaság fejlődését biztosító távlati kutatási tervekben a 33. sz. „Az erdőgazdaság és faipari fejlesztése” c. főfeladat számos témájában végeztek és végeznek eredményes munkát.

Az egyetemen folyó tudományos munkát több tanszék mellett kiépített, korszerűen felszerelt laboratóriumok (pl. talajmechanikai, izotóp, falemezgyártástani stb. laboratórium) segíti elő.

Az egyetem oktatói a kutatás területén elért eredményekről „Az Erdészeti- és Faipari Egyetem tudományos közleményei” c. évente egy vagy két számban megjelenő kiadványában számolnak be.

Az egyetem jogosult a tudományos munka elismerését jelentő „műszaki doktori” cím adományozására. Doktori címet adományoz az egyetem azoknak az okleveles erdő- és faipari mérnököknek, akik a károk dékánjától kapott engedély alapján doktori értekezést nyújtottak be és sikeres doktori szigorlatot tettek.

Az egyetem vezetősége előterjesztést tehet a földművelésügyi miniszternek címzetes egyetemi tanár és docens cím adományozására. A kitüntető címekre azokat lehet javasolni, akik – mint nem hivatásos oktatók – a szakma művelésében kimagasló eredményeket értek el, és mint meghívott előadók elősegítették az egyetem munkáját.

Az Egyetemi Tanács a földművelésügyi miniszter jóváhagyásával tiszteletbeli doktori címet („doctor honoris causa”) adományozhat a szakterületen végzett kiemelkedő munkáért.

4. Az ifjúság élete az Egyetemen

A Magyar Szocialista Munkáspárt ifjúsági tömegszervezete, a *Kommunista Ifjúsági Szövetség* (KISZ) a hallgatóknak mintegy 90 %-át tömöríti soraiba. A KISZ főfeladata, hogy segítse a Pártot az ifjúság szocialista nevelésében és mozgósítsa az ifjúság nagy tömegeit a szocializmus építésére. Az Egyetemen belül a hallgatóság életének minden területén (tanulás, művelődés, szórakozás stb.) fontos szerepet tölt be a KISZ. A KISZ egyetemi szervezetének vezetősége képviseli az ifjúságot minden olyan fórumon, ahol az őt érintő kérdésekről tárgyalnak vagy döntenek. Az egyetemi szervezet állandó szoros kapcsolatot tart fent a város minden ifjúsági szervezetével.

Tanulmányi téren arra iányul a KISZ tevékenysége, hogy a hallgatóság szorgalmas tanulással, fegyelmezett munkával képességeik-

hez mértén a lehető legjobb tanulmányi eredményt éri el. A KISZ szervezi és irányítja a Tudományos Diákkörök munkáját. Ezek célja és feladata, hogy az érdeklődő hallgatóknak szervezett formában biztosítsa a választott szaktárgyban a szakmai elmélyülést, a tudományos kutatómunka alapjainak elsajátítását.

Az Egyetem főhatósága és az Országos Erdészeti Főigazgatóság támogatásával, a KISZ szervezet aktív munkája nyomán megvalósult tanuló ifjúságunk régi vágya: felépült a KISZ Művelődési Ház, (1959), amely a Tanácsköztársaság egyik soproni mártírjának, Bors Lászlónak nevét viseli. A „KISZ-Ház” kielégíti a hallgatók minden irányú kulturális igényét. Televíziók, rádió, lemezjátszó, folyóirat-tár, társasjáték, klubterem, színpaddal ellátott előadóterem stb. biztosítja a pezsgő kulturális élet, a szórakozás lehetőségeit. Az egyetemi kultúrmunkának a KISZ-ház az alapja. A Soproni Egyetemi Színpad, a zenekarok számos esetben kiváló eredményeket értek el az ifjúság területi és országos vetélkedőin.

Zenei-, irodalmi- és vita-estek, vetélkedők, klub-délutánok stb. teszik hangulatossá a hallgatók életét.

Fontos feladata a KISZ egyetemi szervezetének, hogy fenntartsa a régi diákélet haladó hagyományait.

Az egyetemi ifjúság lapja a „Soproni Egyetem”.

A hallgatóságnak két *kollégium* (350 férőhelyes fiú-, és 50 férőhelyes leány-kollégium) biztosít otthont. A kollégiumokba felvételt nyerhetnek mindazok, akik megfelelő tanulmányi eredményt értek el, magatartásuk kifogástalan, szüleik nem az Egyetem székhelyén laknak. A kollégiumban lakó hallgatók 200.— Ft ellenében háromszori étkezést, fűtést, világítást, mosást is kapnak.

A kollégiumnak, mint az Egyetem kiegészítő intézményeinek, fő célja, hogy a hallgatókat a közösség nagy nevelő erejével marxista-leninista világnézetű, magasfokú politikai, szakmai és általános műveltségű emberekké formálja.

Az Egyetem *sportköre* a SMAFC, amely a közelmúltban ünnepelte fennállásának 100 éves évfordulóját (1960). A sportkörnek jelenleg 11 működő szakosztálya, 157 minősített sportolója és 470 tagja van. A szakosztályok a következők: asztalitenisz, atlétika, kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, röplabda, sakk, sí, tenisz, ter-

mészetjárás és vívás. Kiváló eredményeket értek el különösen kosárlabdázóink, akik a Nemzeti Bajnokság élvonalába tartoznak.

Széles hallgatói tömegeket mozgatnak meg az egyes évfolyamok közötti sportvetélkedések. Az egyetemi spórtot még jobban előrelendíti majd a most épülő sportcsarnok.

Dr. Tuskó László

AZ ERDÉSZETI TECHNIKUM

ISMERTETÉSE

AZ ERDÉSZETI TECHNIKUM ISMERTETÉSE

Írta: *Dr. Tuskó László*

1. Történelmi áttekintés

Hazánkban a középfokú erdészképzés – *Török Sándor* szervező munkája nyomán – 1918-ban Temesvár–Vadászerdőn indult meg. Az iskola 1919-től 1926-ban bekövetkezett megszűntéig Tatán működött. Ezt követően – huszonkét évi szünet után – 1948-ban kezdődött el újra az esztergomi Erdészeti Gimnáziumban.

A mai értelemben vett erdésztechnikus-képzés 1950 szeptember havában a soproni Erdőgazdasági Technikum beindulásával lépett a megvalósulás útjára. A technikum átvette a megszűnt esztergomi Erdészeti Gimnázium I. és II. osztályát, majd az 1952–1954-ig működő soproni Erdőipari Technikum növendékeit és tanári karát is befogadva Erdészeti Technikummá alakult át, s egyik bázisa lett az egységes elveken nyugvó középfokú erdészképzésnek.

A történelmi kép teljességéhez tartozik, hogy 1952 szept. 1-én Debrecen–Pallagon is Erdőgazdasági Technikum nyitott kaput. Korábban az ottani Mezőgazdasági Technikum tagozataként működött egy, illetve két osztállyal, 1954-ben a sopronihoz hasonlóan Erdészeti Technikummá szervezték, majd 1955-ben Szegedre költözött át.

Az erdésztechnikus-képzést hazánkban ma is ez a két intézmény szolgálja egymástól elhatárolt területeken. Sopron területe a Dunántúl és az Északi Hegyvidék, Szegedé a Duna-Tisza köze és a

Tiszántúl. Budapest a két technikumnak közös beiskoláztatási területe.

Az oktatási idő kezdetben 3 év volt, 1952/53 óta 4 éves oktatási rendszerben folyik a tanítás. Az első 4 év alatt végzett technikusokat 1956. nyarán bocsátotta ki ez iskola; munkába állításuk központilag történt, s történik máig.

1952-ig csak nappali tagozaton folyt erdésztechnikus-képzés, 1952. év őszén levelező tagozaton is megkezdődött a középfokú oktatás.

A soproni Erdészeti Technikum 1964-ben a „Roth Gyula” Erdészeti Technikum nevet vette fel.

2. Erdésztechnikus-képzés nappali tagozaton

A *felvétel* az általános iskola 8. osztályának elvégzésén alapszik. A tanulók 1950–1956-ig előgyakorlat nélkül, 1956-tól egy éves előgyakorlattal nyernek felvételt. Az előgyakorlatra kerülő két osztály létszámának megfelelő 80 gyakornok kiválogatása 350–450 jelentkező közül felvételi vizsga alapján történik. A felvettek a felvételi év őszén kezdik meg egy éves előgyakorlatukat a választott, az iskola által jóváhagyott erdészkerületben. Feladatuk a lehető legsokrétűbb fizikai munka, melyet részletesen kidolgozott foglalkoztatási terv irányít. A gyakornokok munkáját erdőgazdasági szakvezetők segítik, és a technikum gyakornokvezető tanára ellenőrzi. A gyakornokok a gyakorlati év végén az erdőgazdaságok „alkalmas” vagy „alkalmatlan” fokozatú minősítésétől függően kezdenek meg tanulmányaikat az első osztályban.

Az oktató-nevelő munka rendszere a következő:

1. Órarend-szerű elméleti oktatás.
2. Órarend-szerű gyakorlati oktatás.
3. Erdészeti gyakorlat (heti 1 nap).
4. Összefüggő gazdasági gyakorlat (évi 3–7 hét).

Az erdészeti technikum tantárgyai: közismereti tantárgyak és szakmai tantárgyak. *Az iskola tanárai:* közismereti tanárok és erdő-

mérnök szaktanárok. A négy éves *oktatási idő megoszlása*: elméleti oktatás 60 %, gyakorlati oktatás 40 %. A közműveltségi- és az erdész szakmai tantárgyak elméleti oktatása hasonló a középiskolák elméleti oktatásához, a gyakorlati oktatás sajátosságai a következőkkel jellemezhetők:

Az *órarend-szerű gyakorlati oktatás* (tantárgyi gyakorlat) során az elméleti órák anyagát egészítik ki a tanulók zömmel szertári anyagon szerzett ismeretekkel. Az egynapos *erdészeti* gyakorlat alkalmával az elméleti anyaggal párhuzamosan a megfelelő fizikai munkák végzésére kerül sor. A többhetes *összefüggő gazdasági* gyakorlatokon pedig megismerkednek a tanulók az erdőgazdaságok minden lényeges gyakorlati teendőjével. Gondoskodunk arról, hogy a munkák a négy év során minden évszakra kiterjedjenek, ősztől tavaszig összefüggő láncot alkossanak. Az elméletben tanult szakmai ismeretek gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságok és készségek kialakítására törekszünk, amelyek birtokában végzett tanulóink alkalmassá válnak az erdészeti üzemekben sokoldalú termelési tevékenység eredményes folytatására, valamint kerületvezetői szinten a termelői munka közvetlen irányítására.

A tantárgyi és erdészeti gyakorlatokat a tantárgyak illetékes szaktanárai folytatják le, az összefüggő gazdasági gyakorlatokat — a feladatot főfoglalkozásként ellátó — gyakorlatvezető tanárok szervezik, vezetik, de a gyakorlatok ellenőrzésébe a szak- és közismereti tanárok is bekapcsolódnak. A gyakorlatokat a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság (Sopron) területén bonyolítjuk le; néhány gyakorlatra — ha ennek helybeni lefolytatására mód nincs —, az iskola egyes osztályokat távolabbi erdőgazdaságok területére is elvisz. A különböző gyakorlatok sorát a magasabb évfolyamokban szakmai tanulmányút zárja le.

A *végzett technikusok feladata* — hosszabb rövidebb gyakorlat után — a *kerületvezető erdési munkakör betöltése*.

3. Erdésztechnikus-képzés levelező tagozaton

Levelező oktatásra jelentkezhettek mindazon állami és szövetkezeti szervek, intézmények dolgozói, akik a pályázat évében betöltik 17. életévüket, 2 év nagyüzemi erdészeti szakmai gyakorlattal rendelkeznek, megszerezték az általános iskola 8. osztályának megfelelő iskolai végzettséget, ha:

1. Technikus-igényes munkakörben dolgoznak, vagy ilyen munkakörüket – a végzettség idejére – a munkaadó nyilatkozatban biztosítja;

2. Felvételüket a munkaadó javasolja.

A felvételt *felvételi vizsga*, középiskolai végzettség esetén *különbözeti vizsga* előzi meg. A felvételi vizsga az általános iskola magyar- és matematika anyagát öleli fel; a különbözeti vizsga az I. osztály szakmai anyagára terjed ki.

A levelező tagozaton a teljes *tanítási idő* 4 év. A tantárgyak azonosak a nappali tagozat tantárgyaival, kivételt képez az orosz nyelv és a testnevelés, ezeket a levelező hallgatók nem tanulják.

Az *oktatás formája* a konzultáció, a felkészülés egyéni tanulás során történik. A tanév I. félévét beszámoló jellegű *félévi vizsga*, az egész tanévet *osztályvizsga* zárja le; a 4. év végén a nappali tagozat tanulóihoz hasonlóan *képesítő vizsgát* tesznek a hallgatók.

A konzultációkra, vizsgákra 18 nap tanulmányi szabadságot biztosít a Munka Törvénykönyve, azzal a megkötéssel, hogy a továbbtanuló dolgozók évi összes szabadsága nem haladhatja meg a 30 napot.

A *tanév* február 1-től a következő év január havának végéig tart. Mindkét félév 4 tanítási hónapból és az ezt lezáró vizsgahónapból áll. A tanítás *havi rendszerességgel* történik vidéki *konzultációs központokban*, módszere az elméleti és gyakorlati konzultáció, melyet az anyaiskola függetlenített közismereti és erdőmérnök-tanárai vezetnek. A vizsgahónapban, az iskola székhelyén, mintegy 6 nap összefoglaló ismétlés jellegű előkészítés után kerül sor a mintegy 3 napon át tartó vizsgákra.

A tanulmányok utolsó esztendejében tanulmányútra mennek a hallgatók, hogy a tanult ismeretek szilárd formáját a közvetlen tapasztalat adja meg.

4. Jellemző adatok

Nappali tagozat:

Évfolyamok száma: 4

Osztályok száma: 8

Kollégiumban lakik a tanulók 93⁰/₀-a.

Erdész szülők gyermeke a tanulók 25⁰/₀-a.

Leány az összlétszám 4⁰/₀-a.

Oklevelet kapott 1965. szeptember 1-ig 838 fő.

Az erdészeti területén dolgozik a végzettek 80⁰/₀-a.

Levelező tagozat

Oklevelet kapott 1965. szeptember 1-ig 261 fő.

A végzettek 50⁰/₀-a fizikai-, 50⁰/₀-a technikus-igényes munkakörből indulva kezdte tanulmányait.

Oklevéllel rendelkező technikusaink 75⁰/₀-a az általános iskola 3. osztályának megfelelő végzettséggel, 25⁰/₀-a érettségi bizonyítvánnyal rendelkezett a tanulmányok kezdetén.

A levelező tagozaton végzetek részére kifizetett béralap az induláskori állapothoz viszonyítva átlag 41⁰/₀-al emelkedett.

Az erdészeti területén dolgozik a végzettek 99⁰/₀-a.

Létszámok és tanulmányi eredmények átlagai:

Nappali tagozat:

Osztály	I.	II.	III.	IV.	I-IV. képesítőző	
Létszám	74	70	66	64	274	62
Tanulm. átlag	—	—	—	—	3,38	3,45

Levelező tagozat:

Osztály	I.	II.	III.	IV.	I-IV. képesítőző	
Létszám	69	60	46	36	211	32
Tanulm. átlag	—	—	—	—	2,80	3,02

A Roth Gyula Erdészeti Technikum Nevelőtestülete

Beosztás	Közismereti tanár	Erdőmérnök tanár	Egyéb szakképzettségű	Összesen
Igazgató	—	1	—	1
Igazgatóhelyettes	—	2	—	2
Kollégiumvezető	—	1	—	1
Függetlenített nevelő	1	—	—	1
Tanár nappali tagozaton	6	8	—	14
Gyakorlatvezető tanár	—	1	—	1
Tagozatvezető	—	1	—	1
Tanár levelező tagozaton	2	2	—	4
Műhelyoktató	—	—	2	2
Összesen:	9	16	2	27

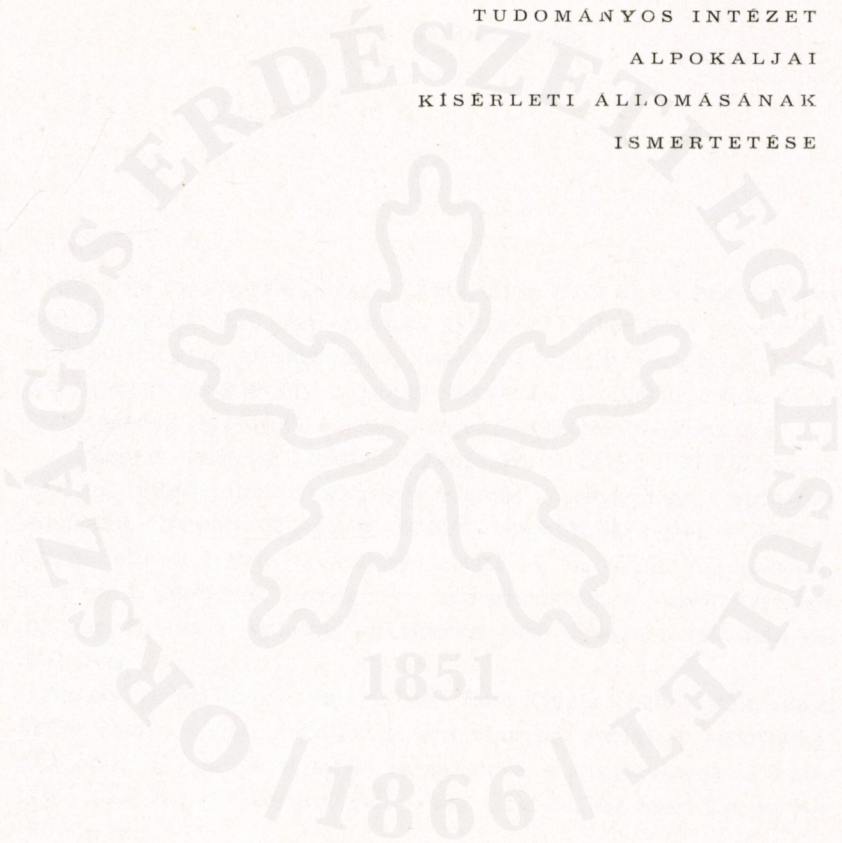
Az erdészeti technikumok főhatósága a Földművelésügyi Minisztérium.

1851

/1866/

Dr. Márkus László

AZ ERDÉSZETI
TUDOMÁNYOS INTÉZET
ALPOKALJAI
KÍSÉRLETI ÁLLOMÁSÁNAK
ISMERTETÉSE

AZ ERDÉSZETI TUDOMÁNYOS INTÉZET ALPOKALJAI KÍSÉRLETI ÁLLOMÁSÁNAK ISMERTETÉSE

Írta: *Dr. Márkus László*

Közel 25 éves tervezgetések, tárgyalások után az Országos Erdészeti Egyesület 1896. évi országos gyűlésén Vadas Jenő javaslatára született meg az az egyhangú határozat, amely kimondta, hogy: „az erdészeti kísérletügy mielőbbi szervezése a magyar erdők jövedelmezésének gyarapítása szempontjából feltétlenül szükséges”.

A magyar erdészeti kísérleti állomásokat a 12.650/1897 FM számú rendelet hívta életre. A központi állomás a selmecbányai erdészeti akadémián létesült. Működése az első világháború végéig a Főiskolának Selmecről való távozásáig tartott. A vagyont, felszerelését, kísérleti területeinek legnagyobb és legértékesebb részét elvesztett magyar erdészeti kutatás újjáéledése csak hosszabb idő után indult meg.

Az első világháború után először *Roth Gyula* (1920, 1926), majd *Fehér Dániel* (1931) foglalja össze a magyar erdészeti kísérletügy feladatait. Közben a kutatási programról, a gyakorlatnak a kutatásba való bekapcsolásáról élénk vita folyt az Erdészeti Lapok hasábjain is.

Roth Gyula 1923. évben kapott megbízást a Földművelésügyi Minisztériumtól a kutató intézet újjászervezésére, amely a Főiskola és a gyakorlati erdőgazdaságok kölcsönös összeségítésével történt meg. Az újjáalakult Erdészeti Kutató Intézet központja Sopron lett. Jelentős elméleti és gyakorlati munka indult meg. *Roth Gyula* álló-

mánynevelési, ápolási, természetes felújítási és szálalási kísérleti területeket állított be az ország számos pontján. *Dr. Magyar Pál* a szikes és homokos területek erdősítésével végzett alapvető fontosságú elméleti és gyakorlati kísérleteket. Jelentősek voltak a közép-hegységi cönológiai és ökológiai vizsgálatai is.

Újra megindult az erdészeti meteorológiai és talajvíz-állás megfigyelés. Gyantacsapolási kísérletek is folytak. Az Intézet háború óta szünetelő hivatalos lapja az „Erdészeti Kísérletek” 1926. évben jelent meg újra.

A két világháború közötti időszak egyik legjelentősebb eseménye volt az Intézet életében az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének 1936. évi magyarországi kongresszusa.

A kongresszus hazai megszervezése *Roth Gyula* érdeme volt. A kongresszuson számos előadás hangzott el hazaiak és külföldiek részéről. Bemutatásra kerültek gyéritési, felújítási, homok és szik kísérleti területek. A kongresszus és az azt követő bemutató hozzájárult a magyar erdészet jóhírnevének öregbitéséhez.

A két világháború közötti időszakban a Kísérleti Állomás keretében vagy azzal szorosan együttműködve számos jelentős munka készült. Az eredményeket az „Erdészeti Kísérletek”-ben publikálták.

A szépen induló, sokoldalú munka — a kongresszus után — megtorpant. A megváltozott viszonyok miatt *Roth Gyula* 1940. év végével lemondott az Intézet vezetéséről, amelyet *Magyar Pál* vett át. A meginduló második világháború sem kedvezett a kutató munkának. Az Intézet tevékenysége kellő számú munkatárs és anyagi lehetőségek hiányában és a zavaros helyzet következtében szűk keretek között mozgott.

A soproni Magyar Állami Erdészeti Kutató Intézetben a kutatómunka a háború nehéz körülmények között kezdődött el. Minimális volt az anyagi bázis, a felszerelés és a személyzet.

Kedvező fordulat csak 1947. szept. 1-vel következett be, amikor a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek Központja (Mállerd) felügyelete alá került, mint üzemi kísérleti intézmény. Feladata azoknak a gyakorlati problémáknak megoldása lett, amelyhez tudományos felkészültség és laboratóriumi vizsgálatok voltak szükségesek

és általában olyan javaslatok elkészítése, amelyek a magyar erdőgazdaság fejlesztését szolgálták.

Az Intézet 1948. májusában romos állapotban kapta meg a jelenleg is használt épületét, amelyben élénk munka indult meg. Javaslatot dolgozott ki az erdei szakmunkásképzésre, megtartotta annak első mintatanfolyamait, kidolgozta a korszerű gyantacsapolás módszereit, hozzákezdett a nyárfahibridek vegetatív szaporításához és a korszerű erdei szerszámok kialakításához, valamint az üzemi magvizsgálati módszerek kiépítéséhez. Számos fejlesztési javaslatot és szaktanácsot adott az üzem részére.

Újabb korszak kezdődött a 4045/1949. számú kormányrendelettel, amely az Erdészeti Tudományos Intézet felállításáról intézkedett. Az ERTI a Mállerd egyik főosztályaként kezdte meg működését 1949. júniusában. Az ERTI székhelye a megnövekedett feladatoknak és a megkövetelt központi fekvésnek megfelelően Budapest lett.

Az ERTI Budapesten történt megszervezése óta Sopronban kísérleti állomás működik, amely 1962-től – a táji kísérleti állomások megszervezésével – az ERTI Alpokaljai Kísérleti Állomása. Működési területe Nyugatdunántúl. Csákánydoroszlón kísérleti kirendeltsége van.

Az ERTI megalakulása óta Sopronban folyó kutatási munka igen sokoldalú. A kutatási tevékenységet 1961. év óta az országos távlati tudományos terv „Az erdőgazdálkodás és fajpar fejlesztése” című főfeladatban foglaltak határozzák meg. A témák nagyobb része hosszúlejárátú, többéves kutatómunkát igényel. Főleg alkalmazott kutatás folyik, de alap kutatások és metodikai vizsgálatok is vannak. A folyó munkák megfelelően koordináltak a hazai társintézmények, valamint a KGST programjával.

Az ERTI keretében a soproni Kísérleti Állomás által elért legfontosabb eredmények a következők:

A maggazdálkodás megszervezésével kapcsolatosan kijelölte a magtermő állományokat, meghatározta kezelésüket. Eljárásokat dolgozott ki a magtermés fokozására, a magtermés becslésre, a magpergetési eljárások fejlesztésére; az 1953. évig az erdei magvak üzemi vizsgálata is itt történt,

A száraló erdő és a természetes felújítási kísérletekkel párhuzamosan bükk erdőtípus vizsgálatok folytak. A rontott erdők átalakítására kísérleti területek kerültek kijelölésre. *Magyar Pál* kétkötetes „Alföldfásítás” című munkáját itt készítette el. A talajtani kutatások elsősorban a közeli cseri-földekre vonatkoznak.

Sorozatos megfigyelések voltak a cserebogár károsítással, a mikorhiza kapcsolatokkal, a nyarak rákos megbetegedésével, valamint a csemetedőléssel kapcsolatosan. Jórészben itt készült el *Győrfi János*: „Erdészeti rovartan”-a és „Erdővédelemtan”-a. A vadkár elhárítással kapcsolatban az erdő vadeltartó képességét vizsgálták.

Az állomási munkakeretben készültek el *Sopp László* fatömeg-táblái.

A korszerű erdei szerszámokra és helyes karbantartásukra vonatkozó munkák az állomáson kezdődtek el.

Az erdészeti gazdaságtani vizsgálatok 1949–51. évben, majd 1964. évtől folynak az állomáson.

Az Alpokaljai Kísérleti Állomáson jelenleg 8 kutató és 12 kutatási segéderő dolgozik. A kutatók közül kettőnek kandidátusi fokozata van, egy műszaki és közgazdasági doktor, egy pedig műszaki doktor. A második világháború után az újjászervezés nehéz és fáradtságos munkáját *Dr. Bokor Rezső* végezte. 1957. óta *Mátyás Vilmos* vezeti a Kísérleti Állomást.

Az 1966. évi tématervezési előírásainak megfelelően maggazdálkodási, faterméstani, erdőnevelési, erdővédelmi és végül erdészeti gazdaságtani kutatások folynak a Kísérleti Állomáson. A felsorolt munkák keretében *Mátyás Vilmos* a természetes és magtermő állományok maggazdálkodásának problémáival foglalkozik. *Dr. Sopp László* kandidátus fatömeg-táblákat készít, *Mendlik Géza* faterméstani és állományszerkezeti vizsgálatokat végez. *Dr. Szilágyi László* kandidátus a nyárfélék fája és faanyaga baktériumos és gombás megbetegedéseinek problémáit kutatja. *Kiss László* a mikorhiza kapcsolatokot vizsgálja. *Dr. Farkas Vilmos* a matematikai módszerek erdőgazdasági tervezésben való alkalmazásának lehetőségeit, valamint erdőgazdasági munkatermelékenység mérésének problémakörét kutatja. *Dr. Márkus László* az erdők és ezen belül a faállományok értékelési problémáival, valamint erdőgazdasági üzemek összehasonlító vizsgálatával foglalkozik.

A kutatási eredményeket az összefoglaló jelentésekben adjuk át az Országos Erdészeti Főigazgatóság útján a gyakorlatnak. A legfontosabb eredmények az intézet hivatalos kiadványában, az Erdészeti Kutatások-ban is megtalálhatók.

A Kísérleti Állomás a Sopron város tulajdonát képező felújított Fenyő tér 1. számú épület első emeletén foglal helyet. A laboratóriumai és felszerelése jórészen korszerű.

Kisebb növény- és rovargyűjtemény áll a kutatók rendelkezésére. Ugyancsak itt található meg a magyar erdészeti kutatás irattárának megmaradt értékes része. A gyűjtemények fejlesztése és a házi múzeum anyagának összegyűjtése folyamatban van.

Kossow József

A TANULMÁNYI
ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG
ISMERTETÉSE

A TANULMÁNYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG ISMERTETÉSE

Írta: Kossow József

1. A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság kialakulása

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság hatásköre Győr-Sopron megye soproni és kapuvári járásának nyugati és Vas megye sárvári járásának északnyugati részén fekvő erdőkre terjed ki. A kezelésére bizott állami tulajdonban lévő és az egyéni tulajdoni képező bérelt erdők együttes területe 15 438 ha, míg a szakirányított és szakmai irányítás alatt álló erdők kiterjedése 3 776 ha. Az erdőgazdaság tehát összesen 19 214 ha erdőterületet kezel.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaságot létrehozó miniszteri utasítások értelmében „A Tanulmányi Erdőgazdaság ugyanolyan tervkötelezett vállalat, mint az állami erdőgazdaságok; tervezési, számviteli és ügyviteli módszerei azonosak az állami erdőgazdaságokéival, de termelési feladatait, valamint beruházási szükségleteit az oktatási cél határozza meg. A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság termelési tevékenységét úgy szervezi meg, hogy a gyakorlati oktatás előfeltételeit biztosítsa.”

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság főhatósága az Országos Erdészeti Főigazgatóság, üzemi vonatkozásban tehát az OEF irányítása és felügyelete alatt áll, ugyanakkor szoros együttműködést kell fenntartania az erdészeti oktatási intézményekkel.

Az Erdőgazdaság jelenlegi szervezete:

Hegyvidéki	Erdészeti Sopron székh.	4 285 ha üzemi területtel
Sopronkörnyéki	Erdészeti Sopron székh.	4 229 ha üzemi területtel
Röjtökmuzsaji	Erdészeti Röjtökm. székh.	3 044 ha üzemi területtel
Iváni	Erdészeti Iván székh.	3 880 ha üzemi területtel
Műszaki	Erdészeti Sopronban	— — —
Fűrészüzem	Sopronban	— — —
Összesen:		15 438 ha üzemi területtel

A jelenlegi Tanulmányi Erdőgazdaság nagyobb kiterjedésével, 118 és 557 m tengerszint feletti magasság között váltakozó vertikális tagoltságával, valamint 4 erdőgazdasági tájra: a Kemenes-aljára (44), Irottkőaljára (46), Soproni Hegyvidékre (47) és a Soproni Dombvidékre (48) való kiterjedésével lényegesen nagyobb lehetőségeket nyújt a gyakorlati erdőgazdasági oktatás részére, mint az egykori Tanulmányi Erdőgondnokság.

Műszaki vonatkozásban a Fűrészüzem és a Műszaki Erdészeti áll a gyakorlati oktatás rendelkezésére, utóbbi külön az Erdészeti és Faipari Egyetem tulajdonát képező Tanműhellyel.

2. Az erdőállományok múltja

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság kezelésében lévő erdők állományviszonyaira természetesen rányomta bélyegét a felszabadulás előtti időszak kezelési módja, ami viszont a tulajdonjogi viszonyok függvénye volt. Az államosítás előtt az Erdőgazdaság területének 33 0/0-a volt városi (Sopron), 3 0/0-a egyházi, 15 0/0-a közbirtokossági és 49 0/0-a magán (nagyraosztott) tulajdon.

Az államosítást megelőző 80—100 év alatt Sopron város egykori erdőbirtoka — amely a jelenlegi Hegyvidéki Erdészeti területének zömét képviseli — részesült a legszakosított kezelésben.

A 49 0/0-ot kitevő magán- (nagyraosztott) tulajdonban volt erdők közös ismerve, hogy túlnyomórészt sarjeredetűek és elsődleges

céljuk a tűzifatermelés, illetve a tulajdonos vadászati igényeinek kielégítése volt. Ezek az erdők síkvidéki erdészeteink: a Sopronkörnyéki, Rőjtöki és Iváni erdészetek között oszlanak meg. Az egykori tulajdonosok a tisztításokat, gyérítéseket rendszeresen elhanyagolták, a felújításra kevés gondot fordítottak. Az eredetileg kocsányos tölgygel borított területek ily módon lassan elcseresedtek, illetve akácerdökké váltak.

A 15 %-nyi közbirtokossági erdők semmivel sem voltak jobb állapotban a magánuradalmak erdeinél. A nyugati határszél hegy- és dombvidéki közbirtokossági erdei az állandó sarjztatás következményeként teljesen elgyertyánosodtak, a síkvidékiek rossz minőségű, igen alacsony hozamú cserestölgyesekké, illetve rontott akácosokká váltak.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság 1953-ban bekövetkezett végleges megalakulásakor kezelésébe került állományok jellemzésére néhány adatot közlünk azok fafajmegoszlására, korosztály-viszonyaira, mag-, illetve sarj- eredetére stb. vonatkozóan.

A fafajmegoszlást az egész erdőgazdaságra, illetve a Hegyvidéki Erdészetre az alábbi táblázat szemlélteti:

Lomblevelűek	Erdőgazd. %	Hv. Erdészet %	Tülevelűek	Erdőgazd. %	Hv. Erdészet %
ksT	9,2	1,1	Lf	7,0	26,3
ktT	~~10,7~~	~~24,5~~	Jf	0,3	1,7
B	1,3	4,5	Ef	5,1	13,5
A	17,3	0,3	Ff	2,0	2,5
Cs	25,9	0,1	Vf	2,0	8,8
Gy	5,5	11,0			
e. kemény	2,4	1,6			
e. lágy (éger nyír, stb.)	2,3	4,1			
Lomblevelű			Tülevelű		
összesen:	83,6 ⁰ / ₀	47,2 ⁰ / ₀	összesen:	16,4 ⁰ / ₀	52,8 ⁰ / ₀

Amíg tehát az egész erdőgazdaság faállománnyal borított területének 83,6 %-án lomb- és 16,4 %-án tűlevelűek állottak, a Hegyvidéki Erdészetben ez az arány 47,2 % : 52,8 % mértékben a tűlevelűek javára tolódott el.

A lomblevelűek közül a B a századokon át folytatott helytelen gazdálkodás következtében rendkívüli módon visszaszorult, ugyanakkor a gyertyán területaránya erősen felugrott.

A Sopronkörnyéki Erdészet területén erősen túlzott volt a Cs 39 %-os és az A 12 %-os jelenléte; méginkább a Rőjtöki Erdészetben ugyanezen fafajok 38 %-os és 30 %-os térfoglalása. — Az Iváni Erdészet területén egyedül az A 33,7 %-os aránya nem felelt meg a termőhelyi viszonyoknak. A Cs és az A térfoglalása a ksT ill. részben a ktT kárára történt.

Az Erdőgazdaság lombállományainak ebben az időben mindössze 27,4 %-a származott magról, míg 72,6 %-a sarjeredetű volt.

Részben a sarjeredetű állományok magas %-ára vezethető vissza a korosztályok kedvezőtlen megoszlása is. — Az akácok korosztályviszonyai az 1—10 éves állományok 32 %-os, a 11—20 évesek 37 %-os és a 21—30 éves illetve ennél idősebb akácok 31 %-os területarányával nagyjában megfelelőek voltak.

Az általában 80 éves vágásfordulóban kezelt egyéb lomb és fenyőállományok korosztályviszonyai a 46. oldalon közölt táblázat tanúsága szerint lényegesen kedvezőtlenebb képet mutattak.

Az állományviszonyok rendkívül kedvezőtlen voltára vet élénk fényt az a körülmény, hogy — bár az Erdőgazdaság az 50-es évek elején erős ütemben folytatta a rontott erdők átalakítását, — az 1959-ben elkészült kataszter adatai szerint még mindig 2,491 ha-t (17 %) tett ki az állománycserével átalakítandó rontott erdők kiterjedése.

A második világháború s az azt követő évek munkaerőhiányának következménye volt a nevelővágások végrehajtásában mutatkozó lemaradás. A Tanulmányi Erdőgazdaság megalakításától kezdve szorgalmazta a hátralékok felszámolását, aminek eredményeképpen 1953-ban az elmaradt tisztítások területe csak 320 ha, a gyéritéseké 480 ha volt. Súlyos örökséget jelentett a Tanulmányi Erdőgazdaság részére a felújítatlan vágásterületek, elmaradt pótlások, betelepítendő puszta területek erdősítési kötelezettsége is.

Az Erdőgazdaság egykori állapotának jellemzésére felsorolt adatok természetes következményeként az erdőgazdaság hektáronkénti átlagos fatömege mindössze 93 m³ volt.

Mínthogy 61 évesnél idősebb állomány az erdősült területek mind-

össze 3 0/0-át borította, vágásra zömmel 41—60 éves sarjállományok kerültek, ezek között is nagy területtel szerepeltek a legsilányabb rontott erdők. Ennek volt az eredménye, hogy az iparifakihozatal ebben az időben mindössze 30 0/0 körül mozgott.

3. Termőhelyi viszonyok

A *Hegyvidéki Erdészet* területe Sopron város, továbbá Ágfalva és Magyarfalva községek határára terjed ki és felöleli az egész „Soproni Hegyvidék” elnevezésű 47. erdőgazdasági tájat. Ez a Kövesárok—Tódl—Ágfalva vonallal két tájrészletre oszlik.

A választóvonaltól nyugatra eső 47/a. tájrészlet: a „Brennbergi medence”. Alapkőzete túlnyomóan folyami hordalék, amelyet kavicsstakaró, ill. tengeri eredetű üledékek fednek. — Evvel szemben a „Várisi Hegyvidék” elnevezésű 47/b. tájrészlet túlnyomórészt kristályos palából és gneiszből álló öskőzet.

A Brennbergi medence (47/a.) tengerszint feletti magassága durván 300—560 m között ingadozik. Legmagasabb pontja a Magasbérc 557,6 m tengerszint feletti magassággal. A 917 mm évi átlagos csapadékmennyiségből 584 mm esik a tenyészeti időszakokra. A csapadékeloszlás tipikusan szubalpin jellegű, júliusi maximummal. A tájrészlet hőmérséklete 8—8,5 C°.

A Várisi Hegyvidék tájrészlet (47/b) tengerszint feletti magassága durván 220—520 m. Legmagasabb pontja a Muck-csúcs: 517,9 m tengerszint feletti magassággal. Éles vertikális tagoltsága s a tájrészlet mostohább éghajlata miatt vegetációs viszonyai kedvezőtlenebbek a 47/a. tájrészleténél. Átlagos évi csapadékmennyisége: 737 mm, amelyből a tenyészeti időszakokra 453 mm esik. Átlagos évi középhőmérséklete 9 C°. Az évi csapadékeloszlásban már pannon-szubmediterrán hatás jelentkezik, tavasi első- és őszi másod-maximummal.

Az erdőgazdasági táj savanyú alapkőzetét savanyú kémhatású barna erdőtalajok borítják. A savanyú kémhatás fokozatosan csökken az erdőgazdasági táj leggyakrabban előforduló többi talajtípusaiban: a podzolos barna erdőtalajokon, pseudoglejes barna erdőtalajokon és az agyagbemosódásos barna erdőtalajokon.

A *Sopronkörnyéki Erdészet* a „Soproni Dombvidék” (48.) erdőgazdasági tájra, valamint az „Irottkőalja” (46.) erdőgazdasági táj északi részére terjed ki. A Soproni Dombvidék erdőgazdasági táj termőhelyi

adottságai alapján két tájrészletre oszlik. A Sopron—Fertőrákosi mészdombok elnevezésű 48/a. tájrészlet Sopron város határának északi részét, valamint Fertőrákos község határát foglalja magában. Geológiai viszonyait a lajtamésztkő és lajтахomok néven ismert mészdombok vonulata jellemzi.

Az „Ikvamenti kavicssterasz” elnevezésű 48/b. tájrészlet Rőjtökmuzsaj és Fertőszentmiklós határáig terjed és geológiai viszonyaira elsősorban az Ikva alluviális képződményei, illetve kavicssteraszok jellemzők.

A 48/a. tájrészlet dombjaival szemben, melyek a 300 m tengerszint feletti magasságot nem érik el, a 48/b. tájrészlet általában sík, 150—200 m tengerszint feletti magassággal.

Az erdőgazdasági táj klimatikus viszonyai a tőszomszédságában fekvő 47. erdőgazdasági táj (Sopron Hegyvidék) éghajlatánál lényegesen kedvezőtlenebbek. Évi átlagos csapadékmennyisége csak 663 mm, 416 mm tenyészidő alatti átlagos csapadékkal. Az évi csapadékeloszlás határozott mediterrán hatásra vall, jól kivehető kettős maximummal. — A táj évi középhőmérséklete 9,5—10 C°

Talajtaniilag a 48/a. tájrészlet rendkívül változatos, általános jellegét azonban a lajtamésztkővön kialakult rendzina talajok és a löszön, vagy löszszerű márgán kialakult barnaföldek határozzák meg.

A 48/b. tájrészleten a barna erdőtalajok podzolos és pseudogleies típusai a leggyakoribbak, a rendzinák teljesen hiányoznak.

A 46. erdőgazdasági tájból, annak legészakibb része: a „Sopronhorpács—Kövesdi fennsík” elnevezésű 46/c. tájrészlet tartozik a Sopronkönyeki Erdészethez, amely geológiaiilag a Répce kavicsstakarójának része és barna vályoggal és löszszerű vályogüledékkel fedett. — A tájrészlet vízben szegény fennsík. Evi átlagos csapadékmennyisége mindössze 673 mm, amelyből a tenyészidőszak alatt 417 mm hull le. Az évi középhőmérséklet átlaga 9—9,5 C°.

A *Rőjtökmuzsaji Erdészetből* a Hegykő és Nagylozs községek erdei a 48/b. tájrészletbe tartoznak. Geológiai, klimatikus és talajtani jellemzői tekintetében utalunk a 48. erdőgazdasági tájjal kapcsolatban fent közölt adatokra. — A Rőjtöki Erdészet többi területe a „Kemenesalja” elnevezésű 44. erdőgazdasági táj a) tájrészletébe tartozik. („Kemenesi fennsík”.)

Geológiaiilag az erdőgazdasági táj az Ősrába kavicsstakarójának része. Az erre települt márga, agyag, illetőleg lösz helyenkint mindössze 20—30 cm vastagságú.

A Rőjtői Erdészetnek a Lövő, Sopronkövesd, Rőjtőkmuzsaj és részben Fertőszentmiklós községeihez tartozó területek klímája a már erősen kontinentális hatás alatt álló erdőgazdasági táj átlagos klímájától eltérően — 650 mm feletti évi átlagos csapadékmennyiségével, általában mérsékeltőbb hőmérsékleti viszonyaival — hasonlít a tőle nyugatra fekvő 46/c. tájrészlet éghajlatához. — Talajai — Csapod és Pusztacsalád határát kivéve — nem tartoznak a legkedvezőtlenebb cseri talajok közé.

Az *Iváni Erdészet* teljes egészében a 44. „Kemenesalja” erdőgazdasági táj 44/a. „Kemenesi fennsík” elnevezésű tájrészletéhez tartozik. —

Geológiai viszonyait a Rőjtői Erdészettel kapcsolatban már röviden ismertettük. Területe általában sík, maximálisan 10—20 m-es relatív szintkülönbségekkel. A tengerszint feletti magasság sehol sem éri el a 130 m-t.

Éghajlati viszonyai lényegesen kedvezőtlenebbek, mint az erdőgazdaság többi erdészetéi, szélsőségebb hőmérsékleti ingadozásokkal és kedvezőtlen elosztású kevesebb csapadékkal. Az évi csapadékmennyiség mindössze 600—650 mm, júliusi maximummal; az évi középhőmérséklet meghaladja a 10 C^o-ot. A viszonylag száraz és meleg éghajlat fatenyészeti szempontból nem kedvező.

Az erdőgazdasági táj jellegzetes cseri talajai az Ósrába kavicstakaróján alakultak ki. A tipikus cseri talajok feltalaja főként porhullásból eredő 40—50 cm-es, erősen savanyú kémhatású iszap, ill. terített homokos vályog. A hajdani legeltetéstől a feltalaj erősen tömődött. Az altalaj közepesen és erősen cementált kavics. A cementáló anyag szürke agyag és vas. A cementált kavicsréteg időszakosan vízzáró, de állandó és feltétlen záróréteg a gyökerek mélyrehatolásával szemben. Ebből következik a cseri talajok termőképességének a termőréteg vastagságával való szoros összefüggése. 20—30 cm-es termőréteg nem ritka jelenség Iváni Erdészetünk területén, ami a fatenyészet részére nagyon mostoha viszonyokat jelent.

Az időszakos vízzárás jelenségéből származik a cseri talajok egyik főjellemzője: a váltóvízgazdálkodás. Tavasszal és ősszel, vagy nyári nagy esőzések alkalmával a terület elkátyusodik, míg a száraz nyári időjárás beálltával hamarosan betonkeménnyé válik. Emiatt az erdősítés lehetősége gyakran nagyon rövid időre korlátozódik.

4. Az Erdőgazdaság erdészeti üzemi tevékenysége és jelenlegi állományviszonyai

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság legsürgősebb feladata kezdettől fogva a maggyűjtés és csemetetermelés megszervezése, az erdősítési hátralékok felszámolása, a legkevesebb növedéket hozó rontott erdők soron kívüli átalakítása, az elmaradt és esedékes tisztítások és gyéritések jóminőségű, rendszeres végrehajtásával az állományok értékének növelése, megfelelő vágásirányítással a még fejlődőképes, nagy és értékes növedéket szolgáltató, az üzemtervekben vágásra előírt állományok túltartásával az erősen megcsappant élőfakészlet regenerálása volt.

A kitűzött célok s azok megvalósítása érdekében folyamatba tett intézkedések természetesen egyaránt szolgálták az erdőgazdálkodás egyetemes érdekeit és a tanulmányi szempontokat.

A fatermesztés hosszú évtizedeket igénylő természeténél fogva az állományviszonyok számokkal is kifejezhető fejlődése természetesen csak lassú ütemű lehet, a minőségi fejlődés és a tanulmányi igények megfelelő kielégítése — különösen amióta az 50-es évek elején ezen a téren fennállott határozatlanság és ismételt irányváltás megszűnt —, mégis megállapítható.

A fejlődés mértékére vonatkozóan az alábbiakban néhány adatot közlünk.

Csemetetermelés terén az Erdőgazdaság egy-két éven belül — erdészetenként is — önellátóvá vált. — Erdősítési hátralékait kapacitásának teljes kihasználásával az Erdőgazdaság 1964-ig lényegileg felszámolta. Jelenleg erdősítési feladatként már csak az új vágás-területek felújítása, azok pótlása és az erdőtelepítés céljából átvett, mezőgazdasági termelésre alkalmatlan területek több évre ütemezett beerdősítése terheli. Az ebből származó éves erdősítési tervfeladat mintegy 280 ha, ellentétben az 50-es évek 550–600 ha évenkénti kötelezettségével. — Az erdősítési feladatok csökkenésével a csemeteszükséglet is apadt, aminek következményeként csemetekertjeinek területét az 1957/58. évi maximális 43 ha-ról a jelenlegi 35 ha-ra csökkentette.

Természetes felújítással az Erdőgazdaság az 50-es évek közepéig nem foglalkozott, azóta a termőhelyadta lehetőségeket — elsősorban

a Hegyvidéki Erdészet területén – mindenütt kihasználja. A 47/a tájrészletben fekvő szálalóerdő B természetes újulata, a 191/b ktT, továbbá a 134/a–b (Kovácsárok) Lf és ktT újulata; a 47/b tájrészletben a 126 (Ultra) ktT és B, a 131/a és 132/c (Köveshát), továbbá a 98/d–e és 105/n (Jánospihenő) és 144/c (Büdös-forrás) ktT természetes újulatai beszédes bizonyítékai a helyes vágásvezetéssel, megfelelő időben történő felszabadítással elérhető eredményeknek. Korlátozottabb kiterjedésű, de eredményes ktT természetes újulatot tud felmutatni az Erdőgazdaság a Szárhalomban, Sopronhorpács környékén és Röjtökön.

Az erdősítések ápolását mélyszántással előkészített területeken gépi, esetleg lófogatú kapálással végezzük egészen azok záródásáig. A pásztás és tányéros talajelőkészítéssel végzett erdősítések ápolását nagyobb évi csapadékmennyiséggel bíró területeinken többnyire sarlózással, míg a szárazabb vidékeken nagyobbbrészt kapálással végezzük. Jelenleg évenként mintegy 2700 ha-t kell ápolnunk az ismétléseket is beleszámítva. – A vadragás elleni védekezés leghatásosabb eszköze – a vadlétszám megfelelő korlátozása mellett – a jó eredménnyel használt véralbuminozás, és a különösen lomberdősítéseinkben egyenlőre nehezen nélkülözhető – évenként 4–5000 fm-rel gyarapodó – drótkerítés.

Az Erdőgazdaság állománnyal borított területe -- erdőtelepítési tevékenysége révén – a f. gazdasági évig 1410 ha-al növekedett.

Az elmaradt tisztításokat és gyérítéseket az Erdőgazdaság 1959-ig elvégezte. Nagy súlyt helyezett a nevelővágások minőségének javítására, ezért – a többi ágazathoz hasonlóan – ismételt tanfolyamokon tette oktatás tárgyává a nevelővágások célját, azok állományformáló hatását, az állományok jövőjét befolyásoló rendkívüli fontosságukat. A nevelővágások hatékonyabbá tétele céljából az addiginál lényegesen erőteljesebb belenyúlásra volt szükség, ezért már 1954-ben a tisztítások átlagos évi fatömegét 2,4 m³/ha-ról 4,8 m³/ha-ra, a gyérítéseket 8,5 m³/ha-ról 14,0 m³/ha-ra emelte fel. A jelenlegi ha-onkénti gyérítési fatömeg a sorrakerülő rosszabb állományok átalakítása következtében 15,5 m³.

Állományaink egykori és jelenlegi korosztályviszonyainak szemléltetésére szolgáljon az alábbi táblázat:

Korosztály év	Az egyes korosztályok területaránya az összes (A. nélküli) terület százalékában					
	1953-ban		1965-ben		Változás	
	Egyen- kint	Össze- sen	Egyen- kint	Össze- sen	Egyen- kint	Össze- sen
1—10	20 ⁰ / ₀	20 ⁰ / ₀	16 ⁰ / ₀	16 ⁰ / ₀	— 4 ⁰ / ₀	— 4 ⁰ / ₀
11—20	18	38	14	30	— 4	— 8
21—30	21	59	16	46	— 5	—13
31—40	20	79	17	63	— 3	—16
41—60	18	97	29	92	+11	+11
61—80	3	100	8	100	+ 5	+16

A táblázat adatai szerint tehát a 41 évesnél fiatalabb állományok területe 16⁰/₀-kal csökkent, a 41 évesnél ugyanannyival emelkedett. Az idősebb korosztályok felé történt helyes eltolódás egyúttal állományaink átlagos vastagságának növekedését, magasabb ha-onkénti fatömeget, nagyobb erdőgazdasági élőfakészletet jelent. Az erdőgazdaság 1953. évi 93 m³ ha-onkénti átlagos fatömege 10 év alatt 119 m³-re emelkedett, ami 28⁰/₀-os növekedésnek felel meg. — Az élőfakészlet jelenleg a Hegyvidéki Erdészet területén a legmagasabb, a ha-onkénti átlagos fatömeg 220 m³, míg a Sopronkörnyéki Erdészetnél 103 m³, a Röjtöki Erdészetnél 98 m³ és az Iváni Erdészetnél 63 m³. Utóbbi alacsony szintjét a nagy területtel belépő erdőtelepítések indokolják.

A 10 év alatt létrejött progresszív élőfakészlet-akkumuláció lehetővé tette az erdőgazdaság évi fatömeghozamának jelentős emelését. Az elmúlt 10 esztendő 36 290 m³ évenként vágható bruttó fatömegével szemben új üzemterveink 47 925 m³ bruttó fatömeget írnak elő kitermelésre, ami 32⁰/₀-os hozamnövekedésnek felel meg. A véghasználat, gyérités, tisztítás aránya fatömegben: 70 : 25 : 5⁰/₀. A véghasználat magas⁰/₀-át a 30 éves korral vágásrakerülő akáço-

sok és az ugyancsak alacsony korral kitermelésre besorolt rontott erdők viszonylag magas területaránya indokolja.

A legsilányabb rontott erdőknek az 50-es években végrehajtott gyorsütemű kitermelése révén lehetővé vált, hogy az utóbbi években egyre jobb állományokat sorolhattunk be véghasználatra. Fakitermelési technológiánk szintjének állandó emelkedése mellett ennek a körülménynek tudható be, hogy az erdőgazdaság iparifa kihozatali $\%$ -a a 10 évvel ezelőtti átlagos 30 $\%$ -ról 46,7 $\%$ -ra emelkedett az összes nettó fatömegre vonatkoztatva.

Az Erdőgazdaság állományainak fafajösszetétele is változott. Az említett 16,4 $\%$: 83,6 $\%$ -os fenyő – lomb elegyaránya 23,5 $\%$: 76,5 $\%$ -ra módosult.

A „Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási irányelvei és eljárásai” című munkában az egyes erdőgazdasági tájakra javasolt lomb- fenyő területarányához az Erdőgazdaság jelenlegi tényleges fafajmegoszlása az alábbiak szerint viszonylik.

Erdőgazdasági táj	Összes terület	Lomb		Fenyő	
		javasolt területaránya ($\%$)	tényleges területaránya ($\%$)	javasolt területaránya ($\%$)	tényleges területaránya ($\%$)
44	6073 ha	84	83,1	16	16,9
46	1162 ha	59	80,6	41	19,4
47	3749 ha	51	51,6	49	48,4
48	3028 ha	92	92,5	8	7,1
Összesen:	14012 ha	74,7	76,5	25,3	23,5

A táblázat adatai szerint a javasolt arányhoz viszonyítva egyedül a legkisebb területtel képviselt 46. erdőgazdasági táj fenyő-lomb aránya tolódott el erősen a lomb javára. Minthogy az erdőgazdaságnak a Sopronhorpács—Kövesdi fennsík elnevezésű 46/c. tájrészletbe eső része termőhelyi (különösen klimatikus) adottságok tekintetében erősen alatta marad az erdőgazdasági táj átlagos termőhelyi viszonyainak, a fenyőte-

rület a jövőben sem fogja elérni a javasolt 41%-os arányt, amelyben — az itt nem alkalmazható — Lf, Jf, Vf és Ff 12%-kal van képviselve. — Evvel szemben a fenyőfélék térfoglalása tovább fog nőni a 44. és 47. erdőgazdasági tájban, míg a 48. erdőgazdasági tájban kb. a jelenlegi szinten állandósul.

Az egyes fafajok területarányának lassú, de pozitív irányú átalakulását szemlélteti az alábbi összehasonlító táblázat:

Fenyőfélék elegyaránya			Lombfafajok elegyaránya		
	1953-ban %	1965-ben %		1953-ban %	1965-ben %
Lf	7,—	6,8	ktT	9,2	
Jf	0,3	0,3	ksT	19,7	28,—
Vf	2,—	2,—	B	1,3	1,5
Ef	5,1	11,7	A	17,3	15,8
Ef	2,—	2,6	Cs	25,9	23,2
Df	—	0,1	Gy	5,5	4,7
			eK	2,4	1,3
			eL (Ē, Ny, rNy)	2,3	2,—
Összesen: 16,4 %			83,6 %		
23,5 %			76,5 %		

Az Ef területarányának erős emelkedése a fejlődés irányának megfelel. A tölgyek arányának visszaesése átmeneti jelenség s nagyrészt a rontott, sarjeredetű cseres-tölgyesek erdefenyvesekké történt átalakítására és a makktermés hiányára vezethető vissza. A B területarányának lassú növekedése bükk termőhelyeink viszonylag csekély kiterjedésében leli magyarázatát. A Cs, az A és részben a Gy területaránya továbbra is csökkenni fog.

Lombállományaink eredet szerinti megoszlásában szintén javulás mutatkozik: a 10 évvel ezelőtti 27,4 % : 72,6 % mag — sarj arány 29,7 % : 70,3 %-ra változott.

Az Erdőgazdaság fafajpolitikáját a különböző fafajok termőhelyi igényének szigorú figyelembevétele irányítja, emellett mindazon területeken, amelyeknek termőhelyi adottságai a gyorsannövő fafajok igényeinek megfelelnek, ezeket részesíti előnyben. — Nemes-

nyáarak termesztésére erdőgazdaságunk területén egyedül a 44/c. erdőgazdasági tájrészlet Répcementi és a 48/b. eg.-i tájrészlet Ikvparti öntéstalajai és a Haraszterdő mélyebben fekvő részei jöhetnek számításba erősen korlátozott kiterjedésben.

Vadgazdasági tevékenységét az erdőgazdaság 40 896 ha üzemi vadászterületen folytatja. — A rendkívül megcsappant apró- és nagyvadállomány feljavulása nagyon lassú folyamat volt. Apróvadállományunk az ismételten fellépett fertőző betegségek és a mezőgazdaságban alkalmazott védőszerek mérgező hatása következtében a mai napig sem tudott a megfelelő szintre felszaporodni, nagyvadállományunk azonban szakszerű intézkedések életbeléptetésével mennyiségileg és minőségileg is erősen feljavult. 1958-tól kezdve már külföldi vadászvendégek fogadására is lehetőség nyílt.

A fejlődést élénken szemlélteti az a körülmény, hogy amíg 1958-ban a külföldiek által elejtett bikák száma 2 db volt 19 152 Ft lelövési értékben és 6,92 kg átlagos agancssúllyal, addig az 1965. évben már 11 (sőt 1964-ben 16) volt az elejtett bikák száma, a lelövési díj pedig 121 722 Ft-ra (ill. 1964-ben 147 485 Ft-ra) ugrott fel 6,36 ill. 6,30 kg átlagos agancssúllyal. Említésre érdemes az is, hogy a trófeák között 1964-ben már 1 ezüst- és 5 bronzérmes bika is akadt. A nagyvad állomány fejlődését szemléltetik az 1966. évi tavaszi vadszámlálás adatai is. Ezek szerint az üzemi vadászterületeken 250 db szarvas, 280 db őz és 100 db vaddisznó tenyészik. Vadgazdasági tevékenységünket mozditja elő 16,6 km hosszú cserkészút-hálózatunk és a nagyszámú különböző etető és sózó. A vadföldek kiterjedése 17 ha. Vadászvendégeink kényelmét és vadászaink szolgálátának eredményességét segíti elő 3 db vadászházunk. Röjtöki erdészetünk tanulmányi céllal mesterséges fácántenyésztőt tart fenn. Üzemi méretben a mesterséges fácántenyésztés nem gazdaságos.

Vadgazdaságunk egyik főfeladata az Egyetem és Technikum vadászati gyakorlatainak lebonyolítása. Evenként mintegy 16 vadászaton sajátítják el az egyetemi hallgatók és technikum tanuló a vadászat legfontosabb gyakorlati tudnivalóit.

Míg a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság megalakulásakor a fahasználati ágazat egyik nehezen megoldható problémája a fakitermelő dolgozók jóminőségű kézi szerszámmal való ellátása volt, addig ma már a legkorszerűbb fűrészgépek biztosítása a feladat. A gé-

pesítés foka jelenleg mintegy 97 0/0. Az 50-es évek elején divott kézifűrészes termelés 1 m³-re eső időszükséglete az átlagos 8,85 óráról 3,54 órára csökkent.

A gépesítés mellett új munkaszervezési módszerek bevezetése gyorsította és könnyítette a fakitermelési munkát. A termelések koncentrálásán kívül az arra alkalmas munkahelyeken meghonosított komplex fakitermelés költségmegtakarítás vonatkozásában hozott konkrét eredményeket.

A közelítés és kiszállítás az egykori nehézkes, újulatot, erdőtalajt, lábön maradó állományt egyaránt rontó szekeres megoldás helyett ma (a hagyományos vonszoláson kívül) 85 0/0-ban közelítő kerék-párral, illetve a még termelékenyebb gumikerekeű- platókocsis szállítással történik lényeges munkaidő- és költségmegtakarítással.

Hegyvidéki Erdészetünk hegyes-völgyes terepén a közelítést és kiszállítást 1 db Unimog-, 1 db Unimog Krayling többcélú erdőgazdasági vontatóval és Küpfer-kötélpályával olyan szélsőségesen nehéz terepviszonyok között is könnyen elvégezzük, ahol ez 10 évvel ezelőtt szinte lehetetlenség volt.

A faanyag szállításának ütemét nagymértékben gyorsítja saját tehergépköcsi és vontatóállományunk darabszámának növekedése, illetőleg az idegen szektoroktól bérelhető tehergépkocsik igénybevételének könnyebbé válása.

Az erdőgazdaság gépesítésének rohamos növekedése a fahasználati ágazaton kívül az erdősítési munkában is forradalmi változásokat hozott. A síkvidéki erdőtelepítéseknél és tuskóirtásos tarvágások felújításánál – különösen a 44. erdőgazdasági táj cseri talajain – a legnagyobb nehézséget a beerdősítendő terület mélyszántásának megfelelő minőségben való végrehajtása jelentette. A mélyszántás a víz- és gyökérezáró pseudoglejes talajrétegek feltörése ill. az erdősítendő terület gyökértelenítése szempontjából volt nélkülözhetetlen. Sz-100-as láncfalpas traktor és helyi újításokkal tökéletesített PPU-50-A mélyszántó ekék ma már megfelelő számban állnak rendelkezésünkre ezen munkák elvégzéséhez. A mélyszántott területeket az SzLCs szovjet ültetőgépből kifejlesztett és hidraulikával tökéletesített ültetőgépekkel az egykori kézi ültetéshez viszonyítva lényeges idő- és költségmegtakarítással végezzük el.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság a kezelésére bizott erdők tartozékaként a gazdasági viszonyoknak abban az időben általában megfelelő műszelvénnel ellátott úthálózatot vett át. Az úthálózat hossza 31,9 km volt, amelyből 23,9 km makadámút, 10,0 km kavicsolt és 5,2 km földút volt.

Erdőgazdaságunk a megalakulását követő első esztendőben beruházási hitelkeret és megfelelő üzemen belüli építőszerkezet híján útépitési vonalon egyenlőre csak fenntartási munkák elvégzésére szorítkozhatott. A fokozatos elhasználódás, a szállítás gyorsütemű gépesítése, de különösen a korszerű erdőgazdálkodáshoz nélkülözhetetlen feltártság megfelelő továbbfejlesztésének szükségessége az erdőgazdaságot 1958-tól kezdve fokozottabb útépitési tevékenységre készítette. 1958 óta 3,7 km új makadám-út, 2,9 km kavicsolt- és 6,2 km földút, összesen 12,8 km új, műszelvénnel ellátott út létesült, a f. gazdasági évben pedig a Hegyvidéki Erdészet a területén lévő „Fehér-út” 6 km-es szakaszát látja el fekete burkolattal (2 millió forint költséggel).

5. Ipari üzemek és tevékenységük

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság fűrészüzemét a felszabadulást követő néhány esztendő alatt kétízben csatolták el fűrészipari vállalatokhoz, míg végre 1954. I. 1-én véglegesen visszacsatolták az Erdőgazdasághoz.

Az 1945-ös primitív állapotból csak az 50-es évek elején indult az üzem komoly fejlődésnek. 1952-ben került sor az első nagyobb beruházásokra: megépült a fűrészüzem irodaépülete, étkezőhelyiséggel és üzemi konyhával, bevezették az iparvágányt 1000 fm hosszúságban s ugyanakkor fektették le a telep 760 mm nyomtávú vágányhálózatát 1200 m hosszban.

Az üzem munkagépei fokozatosan gyarapodtak; az 1942-ben felállított 600x600 mm áteresztőképességű keretfűrész 1957-ben modern 650 mm áteresztőképességű Herkules-keretfűrészre cseréltük át, s ugyanakkor a régi elavult csarnok helyén megépült az új korszerű fűrészcsarnok.

1958-ban a 8/1958. OEF. utasítás a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság fűrészüzemét kísérleti fűrészszé nyilvánította. A tanulmányi szempontok érvényesülése érdekében az Erdészeti és Faipari Egyetemen szo-

ros kapcsolatot tart fenn. Kísérleti jellegéből kifolyólag a Faipari Kutató Intézet közreműködésével a fűrészüzem végezte el a Feldmann-Sapiro elmélet gyakorlati bevezetésével kapcsolatos kutatásokat.

Ugyanezen évben épült meg a pneumatikus pórelszívó berendezés, 1959-ben pedig a rönkbehordó lánctransportőr, valamint a csarnokon belül a készáru kihordó görgősor. 1960-ban az üzem szociális berendezéssel bővült: megépült a fürdő és öltöző, valamint az új élesítóműhely. 3000 m³ rönk tárolására alkalmas rönktere és a készárutér egyaránt fel van szerelve a szükséges korszerű berendezésekkel. A vasúti kocsik kirakása egyelőre még kézi erővel történik, a készáru berakását azonban már transzportőrök végzik. A távlati tervek minden nehéz fizikai munka automatizálását írják elő.

1964-ig a fűrészüzem részére gőzgép szolgáltatta az energiát. Az elavult gőzgépet a kazánal együtt 1964-ben kicserélték a fűrészüzemet elektrifikáltuk.

Az 1952-ben 8000 m³ rönk kapacitású fűrészüzem ma éves viszonylatban 14 500 m³ rönköt dolgoz fel, mintegy 50 %-os lombfenyő megoszlásban, 68 %-os készáru kihozattal. Termelvényeinek megoszlása: fűrészáru: 80 %, bányabélésanyag 10 %, talpfa: 2 %, parketfriz: 5 %, donga: 3 %.

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaság fűrészüzeme a tanulmányi igények színvonalas kielégítése mellett 13,5 m³/Ft éves nettó termelési értékével az erdőgazdaság komoly gazdasági tényezőjévé fejlődött.

Az Erdőgazdaság fűrészüzemének faipari tevékenységét szervesen egészíti ki a Hegyvidéki és Iváni Erdészet fagyártmánytermelő üzeme. Éves viszonylatban 8 900 m³ fagyártmány alapanyagból 7 750 m³ készárut termelnek, a választékok szerint nagyon eltérő kihozatali %-ok végeredménye tehát 85 %.

A soproni fagyártmánytermelő üzem a soproni fűrészüzem tözsomszédságában, Hegyvidéki Erdészetünk üzemeltetésében az ún. soproni fatelepen működik, az 1964-ben létesült korszerű üzemi épületben. Az üzem csarnoka pneumatikus pórelszívóval és légfűtő berendezéssel, rönktere 500 fm hosszú 760 mm-es vágányhálózattal van ellátva. A kocsik kézi mozgatását villanymotoros csörlőberendezés könnyíti meg.

A soproni fagyártmánytermelő üzem látja el az említett soproni fatelep irányítását is, melynek évi forgalma 17 000 m³.

Műszaki Erdészetünk gépkarbantartó részlege 1958-ban épült új korszerű telepén 10 főnyi létszámmal végzi az erdőgazdaság személygépkocsi-, motorkerékpár-, tehergépkocsi- és vontató állományának, a fűrészes és fagyártmányüzemek gépeinek és egyéb gépeknek karbantartását. Ugyanakkor az Egyetem 1965-ben épült tanműhelyében rendszeresen teljesíti másik fontos feladatát: az Erdészeti és Faipari Egyetem hallgatóinak gyakorlati oktatását. — A gépműhely mellett külön épületben működő kovács-, bognár-, asztalos-, szijgyártó műhely elégíti ki az Erdőgazdaság ilyen irányú szükségleteit.

A Műszaki Erdészet építési részlege az Erdőgazdaság magas- és mélyépítményeinek állandó karbantartását és felújítását látja el, ezenkívül az éves beruházási tervben szereplő létesítmények kivitelezését biztosítja évi átlagos 2,5 millió Ft termelési értékben.

Az Erdőgazdaság ezidőszereint 19 lófogatot tart fenn erdészeteinél. A fogatos faanyagmozgatás átlagtávolsága 0,5 km.

Az Erdőgazdaság épületekkel való ellátottsága általában kielégítőnek mondható. Jelenlegi épületállományunkat és az 1954 óta létrejött épületgyarapodást az alábbi táblázat mutatja be:

Lakóépület	1954-ben	31 db	1954 óta	20 db	jelenleg 51 db
Szociális célú ép.	1954-ben	5 db	1954 óta	5 db	jelenleg 10 db
Ipari célú ép.	1954-ben	10 db	1954 óta	24 db	jelenleg 34 db
Egyéb célú ép.	1954-ben	32 db	1954 óta	21 db	jelenleg 53 db
Összesen:	1954-ben	78 db	1954 óta	70 db	jelenleg 148 db

Az Erdőgazdaság következő évekre ütemezett magasépítési tervfeladatai közül kiemeljük a fűrészüzem irodaépületének korszerűsítését és néhány új lakóépület megépítését. — Épületleltárunkat súlyosan terhelik az egykori magánuradalmak erdőbirtokaival együtt államosított régi, elavult lakó- és gazdasági épületek, amelyek közül néhány használhatatlansága miatt a közel jövőben lebontásra kerül.

6. Oktatás- és kísérletügy

A Tanulmányi Állami Erdőgazdaságot az OEF. 67/E/1953. számú utasításának 3. pontja kötelezi a gazdálkodás általános szintjének emelésére, amikor kimondja, hogy az Erdőgazdaság „elsősorban gyakorló és bemutató gazdaság.” A többi Állami Erdőgazdasághoz hasonló tervek kötelezettségéből származó üzemi feladatait, fejlődésének irányát tehát össze kell egyeztetnie az oktatás kivánalmaival, ami természetesen csak az oktatási intézményekkel fenntartott szoros kapcsolat révén volt lehetséges.

„Gyakorló gazdaság”-i minőségéből kifolyólag az Erdőgazdaság bármely területén a kívánt üzemi felszereléssel és szakszemélyzettel az oktatási intézményeknek állandóan rendelkezésére áll. A gyakorlatok az illetékes gyakorlatvezető tanerő irányításával, az Erdészeti szakszemélyzetének és esetenként az Erdőgazdaság központi szakembereinek közreműködésével folynak.

Az egyetemi külső gyakorlatok (ill. bejárások) száma évenként átlagosan 105 nap, amelynek előkészítéséhez és lebonyolításához kb. 400 műszaki munkanap szükséges; az Erd. Technikum gyakorlatainak száma pedig átlagosan 110 nap, amelyhez, a vizsgákon való részvételekkel együtt, összesen 150 munkanap használdik fel. Két szakember a város egyik középiskolájában erdészeti politechnikai oktatást lát el.

Az elmélet és gyakorlat szoros kapcsolatának további kiépítését a legkülönbözőbb kísérletek végrehajtásának biztosítása szolgálja. Jelenleg a rövid- és hosszúlejáratú kísérletek területeinek száma meghaladja a félezret, a megfigyelések és kísérletek száma 107. (Ebből az Erdőgazdaság témája 7.) – A kísérleti területek kiterjedését erdészetek és a kísérleteket végző erdészeti szervek szerinti részletezéssel az alábbi kimutatás mutatja be:

	Egyetem	Erdő- gazdaság	ERTI	Tech- nikum	Össze- sen
Hegyvidéki erdészet	72 ha	80 ha	240 ha	15 ha	407 ha
Sopronkörnyéki erdészet	26 ha	68 ha	—	2 ha	96 ha
Röjtökmuzsaji erdészet	2 ha	1 ha	2 ha	1 ha	6 ha
Iváni erdészet	5 ha	6 ha	—	—	11 ha
Összesen :	105 ha	155 ha	242 ha	18 ha	520 ha

Az *Erdőgazdaság* kutatótevékenységének zöme az egyes erdőtípusok beható vizsgálatával, térképezésével és a termőhelyi tényezők komplex kapcsolatának állományszerkezeti és fatermési vonatkozásaival függnek össze. Ezt a munkát 1958 óta önálló Termőhelyfeltáró Csoport végzi. A csoport munkájának eredményeként elkészült a 47. sz. erdőgazdasági táj vegetációs térképe, kb. 8500 ha erdőterület komplex termőhelyfeltárása és 400 próbaterület részletes elemzése. — Az Erdőgazdaság egyéb kutatásai főként a cseri talajok racionális kihasználására és az erdősítés akadályát képező gyökérekonkurencia leküzdését célzó vegyszeres bozótirtásra irányulnak. Ezekén kívül átlagosan 4–5 erdőgazdasági szakember a társintézmények kísérleti és bemutató területeinek felvételező és kiértékelő munkálataiban is részt vesz, hogy a szaktanszékek azok eredményeit minél hatékonyabban felhasználhassák a gyakorlati oktatás során.

Az *Egyetem* kísérleteinek legnagyobb része erdőművelési jellegű és a természetes felújulás, tarvágásos és ernyős felújítás, tisztítás, gyérítés, nyesés, elegyítési módok, vegyszeres gyom- és bozótirtás állanak az érdeklődés előterében. (Erdőművelési Tanszék.) Súlypontos szerepet játszik a kísérletek során a 77 ha-os asztalfői szálalóerdő, amelyet az Erdőgazdaság és az Egyetem Erdőműveléstani Tanszéke együttesen kezel. Kísérletek folynak a különleges fafajok fatermésének és erdőművelési vonatkozásainak megállapítására is (pl.: cellulózfa-ültetvény beállítása a Kisfüzes-ben.) Állományszerkezeti és fatermési hosszulejártatú kísérleteket az Egyetem Erdőrendezéstani Tanszéke állított be. A felsoroltakon kívül főként az

erdőtelepítési (szárhalmi nagyüzemi csemete kert), erdőhasználati (Rosa rugosa és egyéb melléktermékekre vonatkozó kutatások), erdővédelmi (rovarprognózis, cserebogár pajod, abiotikus tényezőkre vonatkozó megfigyelések) és földmérési (rétegvonalas térképek készítése) kísérletek illetve kutatások jelentősek.

Az ERTI kutatásai a magtermelőállományok trágyázására, fenológiai megfigyelésekre, újabban lucosok és erdeifenyvesekben végzett állományszerkezeti és fatermési hosszúlejárati kísérletekre terjedtek ki.

A *Technikum* leginkább a vörösfenyővel kapcsolatos kutatások központja (l. a tanulmányút 2. részét!).

1851

1866

Almond blue very strong

Baby fawn

Wheat straw

Boys

Shades